LUIGI

PIRANDELLO

Seks personer søger en forfatter

Bibliotek 1800

Luigi Pirandello

Seks personer søger en forfatter

Et uskrevet skuespil

eBibliotek 1800

2025

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Luigi Pirandello: *Seks personer søger en forfatter* er baseret på originaler, som (på udgivelsestidspunktet) er public domain i lande hvor ophavsret er baseret på ophavsmandens død+80 år, samt i USA.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Luigi Pirandello: *Seks personer søger en forfatter* is based upon sources in the public domain in countries where copyright is based upon Life+80 years and in the USA (at the time of publishing).

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Oversætterens forord

LUIGI PIRANDELLO, hvis mærkelige skuespil SEI PERSONAGGI IN CERCA D'UN AUTORE her forelægges i dansk oversættelse, er langtfra nogen ny mand i italiensk litteratur, men hans tidligere liv – han er nu en mand ved de tres – har væsentligt været helliget lyrikken og romanen, i hvilken han har lagt en dybtgående menneskekundskab og en blændende fremstillingskunst for dagen.

I de seneste år har Pirandello imidlertid skrevet en række skuespil, der alle udmærker sig ved en slående originalitet i emnevalg og behandling. Vel mærkes fremmed påvirkning, mest af Ibsen og Strindberg, men om efterligning er der ikke tale.

For verdensberømmelsen kan forfatteren takke SEKS PERSONER SØGER EN FORFATTER, hvis undertitel COMMEDIA DA FARE, ordret "Et skuespil at gøre", jeg har gengivet ved "Et uskrevet skuespil". Allerede denne betegnelse angiver dramaets usædvanlige form og karakter.

På sin vandring over Europas scener har skuespillet over alt vakt den største opmærksomhed og stundom diskussion. Et stykkes sceneheld beror jo i mangt og meget på iscenesættelsen og skuespillernes fremstilling, og få moderne sceniske arbejder har i den grad været udsat for barbarisk behandling fra de for tiden grasserende "geniale" regissørers side som dette. Man har endog hist og her opnået, at selv normalt begavede mennesker har betegnet stykket som "dunkelt". Ved læsningen af stykket i dets oprindelige form vil tilegnelsen og forståelsen næppe falde

nogen vanskelig. Det rummer ganske vist som en tvillingnød to kerner, men skallen er ikke hård at knække. Samtidig med, at læseren efterhånden mere og mere gribes af det rystende familiedrama, som udspilles mellem de seks personer, vil han se et andet, endnu interessantere skuespil udvikle sig i digterens bevidsthed, hvor de en gang fødte skikkelser kæmper deres fortvivlede kamp for at vinde form, komme til orde og hævde sig indbyrdes, indtil digteren fortvivlet jager dem fra sig. Men dog lever de, og i deres nød søger de på egen hånd til scenen, hvor en ny kamp for livet venter dem, kampen mod scenens krav. De digtede personer sejrer over de levende skuespillere, de erobrer scenen, og når revolverskuddet lyder og den ulykkelige drengs lig bæres ud umiddelbart før tæppets fald, griber læseren eller tilskueren sig til hovedet og siger: "Er dette digt eller virkelighed? Dette har vi jo virkelig oplevet!"

Og digteren selv vågner op af sin drøm – en virkelig digters drøm – og ser, at det, han har skabt, er udødeligt liv for sine åndelige børn.

J. D.

Personerne

– I det uskrevne skuespil

Faderen
Moderen
Sønnen
Den voksne datter (moderens barn med en anden mand)
Drengen (moderens barn med en anden mand)
Den lille pige (moderens barn med en anden mand)
Madama Pace (tilkaldt biperson)

– Teaterpersonalet

Direktøren
Første skuespillerinde
Første skuespiller
Anden skuespillerinde
Anden skuespiller
Den unge skuespillerinde
Den unge skuespiller
Andre damer og herrer af personalet
Regissøren
Suffløren
Rekvisitøren
Maskinmesteren
Sekretæren
Portneren
Maskinfolk og scenetjenere

N.B. Stykket har hverken akter eller scener. Handlingen afbrydes første gang, uden at tæppet går ned, idet direktøren og faderen trækker sig tilbage til kontoret for at anlægge scenegangen, og skuespillerne forlader scenen. Andet ophold bliver, når maskinmesteren som følge af en misforståelse lader tæppet gå ned.

Handlingen foregår om formiddagen på en skuespilscene.

Når tilskuerne kommer ind på tilskuerpladsen, finder de tæppet oppe og scenen henliggende ganske som om dagen, intet bagtæppe, ingen sidekulisser, der er tomt og halvmørkt, man får indtryk af, at der slet ikke er tænkt på at spille noget foreløbig.

Sufflørkassen er flyttet hen ved siden af sufflørhullet.

På den anden side af dette, i forgrunden, er der stillet et bord og en lænestol med ryggen mod tilskuerne – direktørens stol, hvorfra han plejer at lede prøverne.

To andre borde, et større og et mindre, med flere stole omkring, er stillet frem i forgrunden for at være parat, hvis der under prøven bliver brug for dem.

Fra en dør i scenens baggrund kommer ***teatrets personale****, damer og herrer, en eller to ad gangen, som tilfældigt. De er otte eller ni i tallet, så mange som kræves til det stykke, "Ny Rollebesætning", der står på prøvelisten. Nogle går straks fra scenen til deres garderober, som ligger på siderne af denne, andre, hvoriblandt* ***suffløren*** *med sit sammenrullede manuskript under armen, bliver på scenen for at vente på direktøren, for at prøven kan begynde.*

De står op eller sætter sig sammen i klynger, småsnakkende, rygende, avislæsende, ganske tvangfrit. En enkelt kan kigge i sit rollehæfte.

Endelig kommer ***direktøren*** *og går straks hen til sit bord. Hans* ***sekretær*** *kommer med dagens post – et par aviser, et manuskript under korsbånd og et brev, som han åbner og løber flygtigt igennem. Medens dette foregår, kryber suffløren ned i sit hul, tænder lampen, som han har til højre for sig, og lægger det opslåede manuskript foran sig.*

Direktøren *(kaster brevet på bordet)*

Man kan jo ingenting se her! *(ser sig om og vender sig derefter mod regissøren)* Å hør, lad os få en herse ned!

Regissøren *(rejser sig op)*

Ja, det skal ske. *(Han går til side for at udføre ordren. Et øjeblik efter bliver en tændt herse sænket)*.

Direktøren *(klapper i hænderne)*

Så, skal vi så begynde! *(Til suffløren)* Anden akt af Pirandellos "Ny Rollebesætning". *(Sætter sig i lænestolen)* Nå, mine damer og herrer, følg så godt med! Hvem er på scenen?

(Personalet forlader scenens forgrund og sætter sig hen ved siderne, undtagen de tre, der skal være på scenen ved aktens begyndelse, og første skuespillerinde, som uden at agte på direktørens befaling bliver siddende i forgrunden ved et af de to borde).

Direktøren *(til første skuespillerinde)*

Undskyld, er De med fra begyndelsen?

Første skuespillerinde

Jeg ... nej ...

Direktøren *(gnaven)*

Nå, men så må De flytte Dem!

***(Damen** rejser sig og går hen til de andre skuespillere, som allerede har trukket sig ud til siderne).*

Direktøren *(til suffløren)*

Nå, begynd, begynd!

Suffløren *(læser op af manuskriptet)*

"I Leone Galas hus. Et noget fremmedartet værelse, der samtidig gør tjeneste som spisestue og arbejdsværelse".

Direktøren *(henvendt til regissøren)*

Vi kan tage den røde stue.

Regissøren *(noterer på et papir)*

Den røde, javel.

Suffløren *(læser videre)*

"Et dækket spisebord og et skrivebord med bøger og papirer. Bogreoler og glasskabe med pragtfuldt bordstel osv. I baggrunden en dør, der fører til Leones soveværelse. Til venstre dør til køkkenet. Hovedindgangen er til højre".

Direktøren *(rejser sig op og forklarer)*

Altså, læg nu mærke til det. Dér har vi døren til entréen, dér er døren til køkkenet. *(Han vender sig mod den skuespiller, som skal spille Sokrates' rolle)* De kommer og går altså ad den vej dér. *(Til regissøren)* Det er bedst, vi får sat en maske der i baggrunden – en dør med portiere, det er nok! *(Går hen og sætter sig igen)*.

Regissøren *(noterer)*

Javel.

Suffløren *(læser som før)*

"Første scene. Leone Gala, Guido Venanzi, Filippo, kaldet Sokrates." *(Til direktøren)* Skal jeg læse regien med?

Direktøren

Ja gu' skal De så, det har jeg jo fortalt Dem hundrede gange!

Suffløren

"Når tæppet går op, står Leone Gala, iført kokkehue og forklæde, og pisker æg i en skål med en træske. Filippo, ligeledes klædt som kok, pisker også æg. Venanzi sidder ned og hører til."

Første skuespiller *(til direktøren)*

Må jeg blot spørge, hr. direktør, behøves det, at jeg har den kokkehue på hovedet?

Direktøren *(ærgerlig)*

Ja, naturligvis behøves det! – det står jo dér! *(Peger på manuskriptet)*.

Første skuespiller

Ja, men er det ikke temmelig fjollet?

Direktøren *(springer rasende op)*

Fjollet! Fjollet! Ja, hvad vil De ha', jeg skal gøre, når der ikke kommer et eneste ordentligt fransk stykke mere, så man er nødt til at spille den ene komedie efter den anden af denne Pirandello, som ikke en kat forstår, og som åbenbart ikke går ud på andet end at gøre tykt nar både af Dem og mig og publikum. *(Skuespillerne ler. Direktøren går nu lige løs på første skuespiller og skriger:)* Kokkehue på hovedet, ja, hvis De vil være så venlig! Og så pisker han æg! Og så må De endelig ikke tro, at det er gjort alene med at piske æg … for så tror De forkert! De har samtidig den opgave at forestille skallen af de æg, De står og pisker! *(Skuespillerne giver sig igen til at le og sige morsomheder til hinanden)* Ti nu stille, må jeg bede Dem høre efter her, når jeg forklarer noget! *(Vender sig igen mod første skuespiller)* Ja, skallen, sagde jeg! Det vil sige fornuften, der kun er en tom form, når den ikke

fyldes af instinktet, det blinde instinkt. De er fornuften, og Deres hustru er instinktet i dette her stykke, derfor hedder det "Ny rollebesætning". Hvor altså De har den rolle at forestille en marionet af Dem selv. Er De med?

Første skuespiller *(med en fortvivlet armbevægelse)*
Nej, det ved Gud jeg ikke er.

Direktøren *(vender tilbage til sin plads)*
Det er jeg sgu heller ikke. Skal vi så gå videre, vi må se at få en knaldsucces ud af det. *(I en fortrolig tone)* Men hør, nu må De tage Dem sammen bare i tre kvarter, hører De, for stykket er tosset nok i forvejen, og hvis så oven i købet publikum ikke forstår, hvad De siger, så går det rent ad Helvede til! *(Klapper igen i hænderne)* Så, pas nu på alle sammen! Nu tager vi fat igen!

Suffløren
Undskyld, hr. direktør, må jeg ikke nok få sufflørkassen hen, her trækker sådan …

Direktøren
Jo, værsgo', værsgo'!

*(**Portneren** er imidlertid kommet ind fra sceneindgangen og kredser i en stor bue uden om på tåspidserne. Han nærmer sig nu, idet han letter lidt på sin guldtressede hue, til direktørens bord. Samtidig er **de seks personer** kommet ind og bliver stående inden for scenedøren, så at portneren, idet han melder dem hos direktøren, kan pege tilbage på dem. Fra det første øjeblik, de har vist sig, er de omgivet af et næsten umærkeligt, hemmelighedsfuldt lysskær, der synes at udstrømme fra dem som en slags mystisk udstråling af deres fantasi-virkelighed.*

Dette lysskær svinder, så snart de går frem for at sætte sig i rapport til teaterpersonalet. Men de bibeholder dog bestandig en vis drømmeagtig uvirkelighed, de synes ligesom at svæve i luften, uden dog i fremtræden og udtryksmåde at miste deres realitetspræg.

Den iblandt dem, der betegnes som ***faderen****, er en ca. 50-årig mand. Han har høj pande uden at være skaldet; svagt rødligt hår. Og han har opadbøjet, vikset overskæg over en mund med endnu friske tænder. Han lader hyppigt denne stå åben i et usikkert, tomt smil. Han er lidt førladen, bleg, navnlig over den høje pande, hans øjne er store og runde med et klart og fiffigt blik. Lyse benklæder og mørk jakke. Hans tale er undertiden sødladen, til andre tider hård og skarp.*

Moderen *er et lille forsagt væsen, der ligesom tynges af en skam og en ydmygelse, hun har svært ved at bære. Hun bærer et tæt enkeslør og er helt sortklædt, og når hun løfter sløret, ser man et ansigt, der ikke er egentlig lidende men ganske voksagtigt stivnet, og hun har altid nedslagne øjne.*

Datteren *er atten år, fripostig indtil frækhed. Hun er meget smuk, sørgeklædt men med bevidst elegance. Hun er synlig misfornøjet med* ***drengens*** *holdning, der er ængstelig, forlegen og næsten forskræmt. Han er fjorten år og sortklædt. Derimod viser datteren en levende ømhed for den lille søster,* ***pigebarnet****, som er ca. fire år. Hun er hvidklædt med en sort roset i bæltet.*

Sønnen *er en velvoksen, toogtyveårig yngling, han er som stivnet i en ubønhørlig ringeagt for faderen og en dyster ligegyldighed for moderen. Det mærkes tydeligt på hans væsen, at det er meget mod sin vilje, han har ladet sig slæbe med op på scenen).*

Portneren *(med kasketten i hånden)*

Undskyld, hr. direktør ...

Direktøren *(farer vred op)*

Så, hvad er der nu?

Portneren *(frygtsom)*

Det er nogle mennesker her, som gerne vil tale med direktøren.

Direktøren *(i frembrydende raseri)*

Jamen vi prøver her! De ved jo godt, at under prøverne må her ingen komme ind! *(Vender sig mod baggrunden)* Hvad er det for mennesker? Hvad vil de her?

Faderen *(går lidt frem, de andre følger efter, lidt bange)*

Det er bare os … vi ville gerne tale med en forfatter.

Direktøren *(både forundret og vred)*

En forfatter? Hvad for en forfatter?

Faderen

En eller anden forfatter.

Direktøren

Jamen der er ikke nogen forfatter her, det er et gammelt stykke, vi prøver på. Vi har ikke noget nyt under indstudering.

Datteren *(synlig fornøjet)*

Jamen det er jo glimrende, så kan vi blive Deres nye stykke.

En skuespiller *(medens de andre gør bemærkninger og ler)*

Der skal I bare høre!

Faderen *(til datteren)*

Jamen du hører jo, her er ingen forfatter! *(Til direktøren)* Hvis De da ikke selv vil …

Direktøren

Må jeg spørge, skal det være morsomt?

Faderen

Morsomt, nej, nej, aldeles ikke. Det er netop et meget sørgeligt stykke, vi kommer med.

Datteren

Og vi kan komme til at indbringe Dem en formue.

Direktøren

Hør, vil De nu ikke gøre mig den tjeneste at gå, vi har andet at bestille her end at stå og snakke med gale mennesker.

Faderen *(ydmygt og indsmigrende)*

Må jeg blot sige, hr. direktør … De ved jo godt, at livet er fuldt af en mængde meningsløsheder, som ofte er uforskammede nok til ikke en gang at give sig skin af sandsynlighed … fordi de er sande.

Direktøren

Hvad Fanden er det, manden mener?

Faderen

Jeg mener, at det snarest må anses for galskab at ville forsøge på det modsatte: at få sandheden til at tage sig sandsynlig ud. Men De må tillade mig at gøre Dem opmærksom på, at enten det nu er galskab eller ej, så er det det eneste, hele

Deres stræben går ud på. *(Bevægelse blandt skuespillerne, der viser deres harme)*.

Direktøren *(springer op og måler ham forbitret op og ned)*

Nå! Nå, så De mener, at det, vi lever for, er noget sindssvagt sludder?

Faderen

Ja … at ville gøre til virkelighed, hvad der ikke er virkelighed. Uden nødvendighed, husk på det. Kun for løjers skyld … er det ikke Deres bestilling at give opdigtede personer liv på scenen?

Direktøren *(hurtigt, bestræbende sig for at give udtryk for den stigende misfornøjelse blandt sine skuespillere)*

Må jeg indstændigt bede Dem om at entholde Dem fra nedsættende bemærkninger om vor kunst, som hviler på en alvorlig og ophøjet stræben! Selv om vi gang på gang af de herrer forfattere får til opgave at opføre ganske tåbelige ting og at fremstille dukker i stedet for mennesker, så vil jeg dog lade Dem vide, at vi med stolthed kan pege på udødelige mesterværker, som vi har givet liv … Her, på disse brædder, De står på! *(Skuespillerne tilkendegiver deres bifald)*.

Faderen *(afbryder ivrigt)*

Rigtigt, netop det, jeg siger! Givet liv, gjort disse skikkelser endnu mere levende end dem, der drager ånde og går rundt med klæder på. Mindre virkelige, måske. Men sandere! Vi er med andre ord fuldstændig enige. *(Skuespillerne ser tvivlrådige på hinanden)*.

Direktøren

Hvad for noget? Før sagde De …

Faderen

Nej, om forladelse, hr. direktør, det var Dem, der gav Dem til at råbe op om, at De ikke kunne spilde Deres tid på gale mennesker, skønt ingen bedre end De må vide, at naturen benytter den menneskelige fantasi som redskab for at fortsætte sit skaberværk i et højere plan.

Direktøren

Ja, ja, det er jeg ganske enig med Dem i. Men hvad vil De så bevise med det?

Faderen

Ingenting, hr. direktør. Ikke andet end, at liv fødes på så mange måder og under så mange former: som træ eller sten, vand eller sommerfugl … eller kvinde. Og at også personerne i et stykke fødes.

Direktøren *(med forstilt ironisk forundring)*

Og så er måske De, og det selskab, De har med, født som dramatiske personer?

Faderen

Det er det, vi er, hr. direktør. Og lyslevende, som De ser.

(Direktøren og personalet brister i latter, som om de så en kåd farce).

Faderen *(såret)*

Det gør mig ondt, at De kan le af det, vi bærer nemlig … jeg siger det endnu en gang … et sørgeligt drama i os, hvad de

damer og herrer vil kunne se allerede deraf, at den dame dér er så tæt tilhyllet i sit sørgeslør.

Direktøren *(som nu er ved at tabe tålmodigheden)*
Så, tak! Nu kan det være nok. Gå så! *(Til regissøren)* For Satan, se så at få dem ud!

Regissøren *(udfører ordren)*
Gå så! Gå så! *(Han puffer dem hen imod udgangen)*.

Faderen *(sætter sig til modværge)*
Nej, nej, hør nu, vi …

Direktøren *(skriger)*
Nå, bliver det snart til noget? Vi skal arbejde her!

Første skuespiller
Vi kan ikke ha' det kvalm her …

Faderen *(tager en fast beslutning og træder nærmere)*
Jeg kan oprigtig talt ikke forstå, hvorfor De stiller Dem så afvisende. De må jo dog i Deres fag være vant til at se de personer, en forfatter har skabt, komme springende lyslevende frem overfor hinanden. Er det fordi der ikke netop er sådan en bog *(peger på manuskriptet)*, som de står i?

Datteren *(stiller sig frem foran direktøren, smilende og indsmigrende)*
Jeg vil sige Dem, hr. direktør, vi er virkelig seks skuespilfigurer … af den største interesse. Selv om vi er hjemløse endnu.

Faderen *(puffer hende til side)*

Hjemløse, ja det er netop ordet. *(Til direktøren som efter en pludselig indskydelse)* Dermed mener jeg, at den forfatter, som har undfanget os, lyslevende, som vi står og går, bagefter ikke ville, eller måske ligefrem ikke var i stand til at bringe os til verden – kunstens verden. Og det var nu aldeles uforsvarligt, hr. direktør, for den, der har haft den ulykkelige skæbne at komme til verden som person i et skuespil, har ikke noget at frygte af døden. Han kan overhovedet aldrig dø! Manden dør … forfatteren, skaberkraftens redskab; men hans værk dør ikke. Og for at leve evigt, behøver det ikke en gang at være i besiddelse af særlig begavelse eller at udføre storværker. Hvem var Sancho Panza? Hvem var George Dandin? Men alligevel lever de evigt, fordi de, da de endnu kun var livskim, var så lykkelige at finde en frugtbar jordbund, en fantasi, som forstod at opelske dem og give dem næring … det vil sige gøre dem til uforgængelige væsener!

Direktøren

Ja, det er meget rigtigt alt sammen. Men hvad vil De nu egentlig her?

Faderen

Vi vil have liv, hr. direktør!

Direktøren *(ironisk)*

Evigt liv?

Faderen

Om ikke just det, så i hvert fald leve for en stund … i Dem.

En skuespiller

Ih, Vorherre bevares!

Første skuespillerinde

De vil leve i os!

Den unge skuespiller *(peger på datteren)*

Hvis jeg må få hende der, så kunne vi da snakke om det.

Faderen

Ja, jeg mener naturligvis … stykket må først laves. *(Til direktøren)* Men hvis De og Deres personale vil være med, kan vi godt aftale det hele med det samme.

Direktøren *(gnaven)*

Aftale … hvad er det, De vil aftale? Her aftaler vi ikke, her spiller vi komedie.

Faderen

Ja vist så, det er jo netop det, vi er kommet for.

Direktøren

Nå, hvor har De så Deres manuskript?

Faderen

Det har vi inde i os. *(Skuespillerne giver sig til at le)* Skuespillet er i os, det er os der er skuespillet, og vi brænder af utålmodighed efter at få det frem, sådan som vore følelser og lidenskaben i os kræver det.

Datteren *(hånligt, med yndefuldt besnærende ublufærdighed)*

Min lidenskab, ja, De aner ikke … min lidenskab … for ham!

(Hun peger på faderen, det ser ud til, at hun vil falde ham om halsen, men hun bryder pludselig af og brister ud i støjende latter).

Faderen

Du har at passe dig selv foreløbig! Og må jeg være fri for den modbydelige latter!

Datteren

Så, ja, det kunne De lide? Nej, nu skal De bare høre: Det er ganske vist ikke mere end to måneder siden, min rigtige fader døde, men derfor vil jeg nu alligevel med det samme vise Dem, hvordan jeg synger, og hvordan jeg danser!

(Hun synger og danser en strofe af "Prends garde à Tchou-Thin-Tchou" af Dave Stamper, omsat til en fox-trot med musik af Francis Salabert:)

Les Chinois sont un peuple malin,
De Shanghaï à Pekin,
Ils ont mis des écriteaux par-tout:
Prenez garde à Tchou-Thin-Tchou!

Personalet *(ler og applauderer)*

Det er godt! Bravo! Storartet!

Direktøren *(opbragt)*

Stille! Tror De, De er på natkabaret her? *(Han trækker faderen lidt til side og siger ængstelig:)* Hør, sig mig en gang, er hun sindssyg?

Faderen

Sindssyg … nej! Hun er det, der er værre.

Datteren *(hurtigt hen til direktøren)*

Værre! Værre! Ja, De kan stole på jeg er det, der er værre! Hør nu, hr. direktør, gør nu, hvad jeg beder Dem om: Se at få det spillet med det samme, dette her stykke, for når vi når til et vist punkt, så skal De se mig … når den lille søde unge dér *(hun tager den lille pige, som står hos sin moder, ved hånden og fører hende hen til direktøren)* vil De nu se, er hun ikke kær? *(Tager hende op til sig og kysser hende)* Ja, du søde, dejlige unge! *(Sætter hende ned på gulvet igen og tilføjer bevæget, næsten som mod sin vilje)* Ja, når Vorherre pludselig tager den lille velsignede engel fra hendes stakkels mor! Og når så den lille slubbert dér *(hun griber drengen hårdt ved håndleddet og tvinger ham frem)* går hen … som den idiot, han er … og begår den største dumhed, han kunne finde på … *(puffer ham videre hen imod hans moder)* så skal De se mig forsvinde! Forsvinde, siger jeg! Ja, De kan stole på, direktør, det skal jeg ikke være længe om. For efter det, vi to har haft at gøre med hinanden *(en uhyggelig gestus hen imod faderen)* holder jeg ikke længe ud at være i det selskab … se min stakkels mor lide under alt det, som den sjover dér byder hende *(peger på sønnen)* … se på ham! Se på ham dér, det er ham, jeg mener! Som står dér så ligegyldig og så kold, som om det hele ikke ragede ham, fordi han er ægte søn, legitim hedder det nok! Han dér … opfyldt af dyb foragt for mig, for ham der *(peger på drengen)* og for det lille uskyldige kræ, fordi vi er uægte … forstår De, hvad jeg mener? Vi er horeunger! *(Går hen til moderen og slår armene om hendes hals)* Og den ulykkelige mor her … hende … som er mor til os alle sammen … hende vil han ikke anerkende som mor også til ham … Han ser ned på hende med dyb foragt, gør han, som om hun kun var mor til os tre horeunger … slyngel, som han er!

(Alt dette bliver sagt hurtigt og i yderste ophidselse, stemmen når sit stærkeste fortissimo ved den sidste gang, hun udtaler ordet "horeunger" og slutningssætningen "slyngel, som han er!" siges sagte, næsten som om ordene blev spyttet ud).

Moderen *(til direktøren, uendelig sørgmodig)*

Å hr. direktør, for de to små staklers skyld her, beder jeg Dem ... *(hun kan ikke mere og synker sammen)* ... Å Gud i Himlen ...!

Faderen *(løber hurtigt til og støtter bistået af de forfærdede skuespillere)*

En stol, kom med en stol til den ulykkelige enke her!

Skuespillerne *(idet de løber til)*

Er det da virkelig sandt? ... Besvimer hun virkelig?

Direktøren

Kom med en stol ... Skynd Dem lidt!

(En af skuespillerne kommer med en stol. De andre står som forstenede udenom. Moderen er kommet til sæde og søger at forhindre faderen i at løfte hendes slør).

Faderen

Vil De se, hr. direktør, se her en gang ...

Moderen

Å nej, å nej, du må ikke!

Faderen

Jo, lad dem se dig! *(Han løfter hendes slør)*

Moderen *(rejser sig op og skjuler sit ansigt i hænderne, dybt fortvivlet)*

Å nej, De dér, jeg bønfalder Dem om at forhindre ham i at gøre det, han tænker på, jeg holder det ikke ud!

Direktøren *(dybt grebet og forfærdet)*

Jeg begriber ikke, hvad er det dog for noget, hvad er det, her foregår? *(Til faderen)* Er det Deres hustru?

Faderen *(hurtigt)*

Ja, det er, det er min hustru.

Direktøren

Men hvor kan hun så være enke, når De er i live?

(Skuespillerne udløser deres spænding i en støjende latter).

Faderen *(krænket, bitter)*

De skal ikke le! Å nej, De må ikke le sådan! Det er jo netop det, der er hendes tragedie, hr. direktør! Hun har haft en anden mand. En anden mand, som burde være her.

Moderen *(med et skrig)*

Å nej, nej!

Datteren

Han var så heldig at dø. For to måneder siden … det har jeg jo fortalt Dem. De ser, vi går i sorg efter ham.

Faderen

Men når han ikke er med her, så er det nu ikke alene, fordi han er død. Når han ikke er med … å, se en gang på hende, hr. direktør, så vil De let forstå det … For hende kunne det aldrig blive til en tragedie at blive elsket af to mænd, for hvem hun

med sin mangel på erotiske anlæg ikke var i stand til at føle noget som helst … undtagen måske en smule taknemmelighed … mod ham, mener jeg, ikke mod mig … Hun er nemlig ikke kvinde. Hun er kun mor! … Nej, hendes tragedie … som er mægtig, hr. direktør, mægtig, siger jeg Dem … kan og må kun søges i disse fire børn af de to mænd, hun fik.

Moderen

Fik, siger du? Tør du driste dig til at sige, at det var mig, som fik dem, jeg, som aldrig har ønsket at få dem? Det var ham, hr. direktør! Det var ham dér, som gav mig ham … den anden. Med vold! Han tvang mig, han tvang mig til at rejse bort med den anden!

Datteren *(udbryder indigneret)*

Det passer ikke!

Moderen *(forbavset)*

Passer det ikke, siger du?

Datteren

Det passer ikke! Det passer ikke!

Moderen

Hvor kan du vide noget om det?

Datteren

Det passer ikke! *(Til direktøren)* De skal ikke tro, hvad hun siger! Ved De, hvorfor hun siger det? Det er bare for hans skyld *(peger på sønnen)* hun siger det! Fordi hun lider, hun pines ved bestandig at være luft for denne søn, og gerne vil have ham til

at tro, at når hun forlod ham, da han var to år, var det fordi han dér *(peger på faderen)* tvang hende til det.

Moderen *(stærkt)*

Han tvang mig! Det kan jeg kalde Himlen selv til vidne på! *(Til direktøren)* Spørg ham selv *(peger på faderen)* om det ikke er sandt. Lad ham selv sige det! Han dér *(peger på sønnen)* kan ikke vide noget om det.

Datteren

Jeg ved, at så længe far levede, var du altid lykkelig og glad sammen med ham. Nægt det, hvis du tør!

Moderen

Det nægter jeg ikke, nej …

Datteren

Altid var han god og kærlig imod dig! *(Ivrig til drengen:)* Var han ikke? Nå, lad os nu høre! Kan du ikke svare, din drønnert?

Moderen

Å, lad dog den stakkels dreng være i fred! Hvorfor skal jeg endelig gøres til et utaknemmeligt menneske, hvad, min pige? Jeg vil jo aldeles ikke sige noget ondt om din far! Jeg har kun sagt til ham dér, at det hverken var, fordi jeg havde noget at bebrejde mig, eller fordi jeg ville noget for mig selv, at jeg tog bort fra vort hjem og vor lille dreng.

Faderen

Det er rigtigt, hr. direktør. Det var mig, der ville have det.

Første skuespiller *(til de andre)*
Det er jo virkelig et helt skuespil!

Første skuespillerinde
… som *de* opfører for os!

Den unge skuespiller
Til en afveksling, ja.

Direktøren *(som begynder at blive levende interesseret)*
Sss, lad os høre videre, lad os høre videre!

Sønnen *(nærmer sig til direktøren, kold, behersket og ironisk)*
Ja, lad os endelig få noget mere af den godtkøbsfilosofi! Nu får De en længere svada om eksperimenteresygens dæmon.

Faderen
Du er en lavpandet kyniker, det har jeg sagt dig tit og ofte før. *(Til direktøren)* han gør nar af mig, hr. direktør, det er nemlig en frase, jeg har fundet på for at undskylde mig.

Sønnen *(ringeagtende)*
Fraser, der har vi ordet!

Faderen
Fraser, ja, fraser! Er det måske ikke netop det, vi alle tager vor tilflugt til, når vi står over for en kendsgerning, vi ikke er i stand til at forklare, over for en sorg, som nager os … at finde et eller andet udtryk, som ingenting siger, men som dulmer os.

Datteren

Og dulmer vor samvittighed, først og fremmest.

Faderen

Samvittigheden, nej, det er ikke sandt. Den har jeg ikke søgt at dulme med ord alene.

Datteren

Nej, også med en smule penge, undskyld, det glemte jeg. Også med en smule penge. Med de hundrede lire, han ville give mig som betaling, mine damer og herrer! *(Forfærdet bevægelse i personalet)*.

Sønnen *(med foragt til halvsøsteren)*

Nej, det er dog for gement!

Datteren

Gement? De lå der jo, i en blå konvolut på det lille mahognibord i bagbutikken hos madama Pace. *(Forklarende)* Det er altså en af disse spanske madama'er, som holder systue for *Robes et Manteaux* som skalkeskjul for en helt anden forretning, der består i at lokke fattige piger som mig af såkaldet bedre familie op i deres obskure saloner.

Sønnen

Og så tror hun, hun har tilkøbt sig ret til at tyrannisere os alle … for de hundrede lire, som han dér *(peger på faderen)* nær havde betalt, men som han heldigvis … læg vel mærke til det … dog ikke fik lejlighed eller grund til at betale.

Datteren

Nej, men det var sandelig lige på nippet, ha ha! *(Hun brister i latter)*.

Moderen *(farer op)*

Skam dig dog, pige! Skam dig dog lidt!

Datteren

Skamme mig? Falder mig ikke ind! Hvad blev der så af min hævn? Jeg står som på gløder, hr. direktør … som på gløder for at komme til at gennemleve den scene! Madama Paces bagstue … dér glasskabet med overstykker. Dér, den lille sofa. Spejlet. Et skærmbræt. Og henne ved vinduet det lille mahognibord med den blå konvolut, som de hundrede lire ligger i. Jeg ser den. Jeg kunne gå lige hen og tage den! Men så kommer De vist alle sammen til at vende Dem om, for jeg er så godt som nøgen! Jeg rødmer ikke mere, nu er det nok ham, der bliver rød! *(Peger på faderen)* Men jeg kan forsikre Dem, han var meget bleg, forfærdelig bleg i det øjeblik! *(Til direktøren)* De kan tro, hvad jeg siger, hr. direktør.

Direktøren

Jamen nu forstår jeg igen ikke et ord af det hele.

Faderen

Det er da ikke så underligt, når hun får lov at køre sådan løs! De må se at få lidt fastere tag på det, hr. direktør, og lade mig komme til orde også, og De må endelig ikke høre på alle de skrækkelige beskyldninger, hun står dér og vælter ud over mig, i hvert fald ikke, uden at De også hører de nødvendige forklaringer fra min side!

Datteren

Ingen historier! Ingen historier her!

Faderen

Her er ikke tale om historier. Må jeg nu forklare …

Datteren

Ja tak, den kender vi … Deres måde at forklare på!

Faderen

Ja, det er netop dér, ulykken ligger! I ordene! Vi har alle sammen inde i os en verden af alt muligt forskelligt, og enhver af os har sin egen verden for sig! Og hvor skal vi nå til at forstå hinanden, vel, hr. direktør, når de ord, jeg udtaler, får mening og indhold fra den verden her inde i mig selv, fra det, som er i mig … mens den, der hører mine ord, uvægerlig vil opfatte dem, lægge indhold og mening ind i dem, fra det, han selv har i sig, den verden, som bor og lever i ham? Vi tror, at vi forstår hinanden, men vi kommer aldrig til at forstå hinanden. Se nu blot det: min ømhed, al den uendelige ømhed, jeg har følt for den kvinde dér *(peger på moderen)*, er af hende blevet opfattet som den grusomste råhed.

Moderen

Men du jog mig jo bort!

Faderen

Ja, der kan De høre! Jeg jog hende bort! Det har hun fået ud af det … jeg har jaget hende ud!

Moderen

Ja, du forstår at tale for dig … det gør jeg ikke … men De må tro mig på mit ord, hr. direktør, at efter at han havde giftet sig med mig … hvorfor mon egentlig, jeg var en lille ubetydelig pige …

Faderen

Ja, og det var netop derfor, netop for din ubetydeligheds skyld, at jeg giftede mig med dig, det var den, jeg elskede hos dig, fordi jeg troede … *(Da han ser, hun protesterer, opgiver han det hele med en fortvivlet armbevægelse. Han erkender umuligheden af at gøre hende noget begribeligt og vender sig i samme øjeblik til direktøren)* Nej! Dér kan De se! Hun siger nej! Den er forfærdelig, vil jeg sige Dem, forfærdelig, denne *(banker med fingeren på sin pande)* døvhed … åndelig døvhed, mener jeg! Hjerte … hjerte, ja, for børnene! Men døv, stokdøv på hjernen, hr. direktør, så det er til at fortvivle over.

Datteren

Ja, men få ham nu til at fortælle, hvad lykke vi har fået ud af hans store intelligens.

Faderen

Ja, kunne man blot altid forudse alt det onde, der kan komme ud af det, vi gør i den bedste hensigt.

(I dette øjeblik farer første skuespillerinde, som har set første skuespiller flirte med datteren, hen mod direktøren.)

Første skuespillerinde

Med forlov at spørge, hr. direktør, skal der prøves mer i dag?

Direktøren

Ja, ja, vist skal der så! Men lad os nu først høre dette her!

Den unge skuespiller

Det er da en ny idé i hvert fald.

Den unge skuespillerinde

Voldsomt interessant!

Første skuespillerinde

For hvem det interesserer! *(Hun sender første skuespiller et dræbende øjekast)*.

Direktøren *(til faderen)*

Men forklar Dem nu endelig rigtig tydeligt! *(Sætter sig til sæde for at høre)*.

Faderen

Ja, ja … Ser De, jeg havde en fattig fyr i huset som en slags … nærmest en slags sekretær, tro som guld var han og hang ved os med hele sit hjerte … han kunne navnlig så godt med hende dér *(peger på moderen)*. De to forstod hinanden i ét og alt … ja, uden at der var spor af ondt i det, læg vel mærke til det! … han var god som hun, beskeden som hun, ingen af dem i stand til en ond tanke, endsige da en ond gerning.

Datteren

Men han, han tænkte for dem begge to … og satte det i værk!

Faderen

Det er ikke sandt! Jeg gjorde det for deres bedste … og for mit eget også, det indrømmer jeg! Ser De, jeg var nået til det punkt, at jeg ikke kunne sige et ord til den ene eller den

anden, uden at der straks veksledes et forstående blik imellem dem. Uden at den enes blik straks søgte den andens for at spørge om råd … hvordan man nu skulle optage mine ord for ikke at såre mig. Men alene det var nok, kan De vel forstå, til at holde mig i et vedvarende raseri, i en utålelig ophidset tilstand dag og nat!

Direktøren

Hvorfor satte De så ikke den sekretær på døren snarest muligt?

Faderen

Det kommer, det kommer! Selvfølgelig satte jeg ham på døren til sidst. Men så havde jeg denne stakkels kvinde gående rundt i hjemmet som en skygge af sig selv, som et af disse stakkels herreløse dyr, man tager til sig af barmhjertighed.

Moderen

Det kalder du barmhjertighed!

Faderen *(vender sig hurtigt imod hende som for at få hende til at tie)*

Ja, jeg ved nok, det er din søn, du tænker på!

Moderen

Han havde først taget min søns kærlighed fra mig.

Faderen

Men ikke af grusomhed. Det var for at kunne opdrage ham til et sundt og stærkt menneske … med begge fødder på jorden.

Datteren *(ironisk med en hovedbevægelse mod sønnen)*

Tja, det vil jeg nok sige, det har De været heldig med!

Faderen

Så, skal det nu være min skyld, at han er blevet, som han er? Jeg skal sige Dem, hr. direktør, jeg havde sat ham i pleje ude på landet hos en bondekone, fordi jeg mente, at hun ikke var stærk nok til at amme ham, skønt hun er af tarvelig familie. Det var netop derfor, jeg havde taget hende. Det kan være, det var noget overspændt, men sådan var jeg nu. Jeg har altid haft denne forbandede tilbøjelighed til at stille fordringer med hensyn til en grundfæstet moralsk sundhed! *(Her bryder datteren igen ud i en voldsom latter)* Kan De ikke få hende til at holde op? Det er jo utåleligt!

Direktøren

Ja, hold nu op. Jeg må høre dette her! Ih du forbarmende!

Datteren

Ja vel så. Men må jeg blot spørge, hvad De mener om moralsk sundhed hos en mand, der er stamgæst i den slags forretninger som madama Paces …

Faderen

Ja, du snakker som du har forstand. Det viser blot, at jeg er et menneske. Netop det, der kan se ud som en inkonsekvens, er det mest håndgribelige bevis på, at det er et levende væsen af kød og blod, der står her for Dem. Og det er just på grund af min inkonsekvens, at jeg nu må lide som jeg gør. *(Peger på moderen)* Jeg kunne ikke blive ved at leve sammen med den kvinde. Men det var sandelig ikke så meget på grund af den

lede, den væmmelse … det er det mest rammende ord … hun indgød mig, som på grund af den sorg … den sorg og uro, jeg følte for hendes skyld.

Moderen

Og så jog han mig bort!

Faderen

Javel, med alt, hvad hun behøvede … til den anden mand, for at hun kunne blive fri for mig.

Moderen

Og han for mig!

Faderen

Ja, også det, det nægter jeg slet ikke! Og det var deraf, hele ulykken kom. Men det var for det godes skyld, jeg gjorde det. Det tør jeg gøre min ed på! *(Han lægger armene overkors på brystet, vender sig derefter pludselig mod moderen)* Jeg tabte dig aldrig af syne, det ved du godt, tabte dig aldrig af syne, lige indtil han rejste bort med dig, ganske pludselig, uden at jeg anede det, til et sted langt borte, fordi han var tåbelig nok til at misforstå den interesse, jeg viste dig, skønt den var ganske ren, ren og uselvisk, uden den ringeste bagtanke! Jeg nærede en ubegribelig interesse, ømhed tør jeg kalde det, for det nye hjem, den nye familie, der voksede op om dig … Det vil også hun dér *(peger på datteren)* kunne bevidne.

Datteren

Ja, det skal såmænd Vorherre vide! Lige fra jeg var lillebitte, ikke, med krøller ned ad nakken og bukser, der tippede ned

under kjolen … ikke større end som så … kunne jeg se ham stå uden for skoleporten, når jeg gik fra skole. Han skulle jo holde øje med, hvor stor jeg blev.

Faderen

Nej, hvor nederdrægtigt. Føj for pokker!

Datteren

Så, hvorfor det?

Faderen

Føj for pokker, siger jeg! *(Vender sig hidsig til direktøren og vil forklare)* De forstår nok, hr. direktør, efter at hun dér *(peger på moderen)* var rejst, blev mit hjem pludselig tomt for mig. Hun var mig en plage, ja, men hun fyldte dog min tilværelse. Nu flakkede jeg ene om i stuerne som en hovedløs flue! Han dér *(han mener sønnen)* var jo vokset op hos fremmede, ja, jeg ved ikke … Efter at han var kommet hjem, var det, som om han slet ikke hørte mig til. Der manglede moderen som bindeled mellem ham og mig, og den lange adskillelse havde afbrudt enhver forståelse mellem os, både i tanker og følelser. Og så kom det … ja, det lyder mærkeligt, men sådan er det … først blev min nysgerrighed vakt, men så kom også hjertet med efterhånden, jeg følte mig draget af en uimodståelig magt til den nye familie, som jeg på en måde selv havde stiftet. Tanken om den begyndte at fylde den tomhed, som omgav mig. Det blev mig en nødvendighed, en positiv nødvendighed at tænke mig hende under gode og fredelige forhold, stadig optaget af hjemmets små, jævne pligter, lykkelig, fordi hun var langt borte fra mig og alt det tunge og

sære, jeg bærer i mit sind. Og for at kunne overbevise mig om det, måtte jeg bestandig hen og se den lille pige, når hun gik fra skole.

Datteren

Ja, det ved Gud. Han var efter mig allevegne. Han smilede til mig, og når jeg kom hjem til gadedøren, vinkede han til mig … sådan! Jeg så kun på ham med store, forundrede øjne. Jeg vidste ikke, hvem det var. Så sagde jeg det til mor. Og hun måtte naturligvis straks være klar over, at det var ham. *(Moderen bekræfter med et nik)*. Så blev jeg holdt hjemme fra skolen de første dage, men så snart jeg begyndte at gå i skole igen, stod han der igen uden for porten … den gamle gris! … med en stor pakke under armen. Han gik hen til mig og klappede mig på kinden, og så lukkede han pakken op … der var en vældig stor, dejlig dukke i … disse Firenze-dukker, De ved … Med rosenkrans om håret … den skulle jeg have.

Direktøren

Jamen alt dette her er jo nærmest roman … episk stil …

Sønnen *(overlegen)*

Det er det, det er. Litteratur! Litteratur!

Faderen

Litteratur, så? Nej, det er liv, hr. direktør! Nerver! Lidelse!

Direktøren

Det er det måske nok. Men det kan ikke fremstilles.

Faderen

Der er vi ganske enige, hr. direktør. Det er jo nemlig alt sammen noget, der hører fortiden til. Det er heller ikke min mening, at De skal fremstille det. De ser jo også nok, at hun dér *(peger på datteren)* ikke længer er den lille pige med krøller ned ad nakken.

Datteren

Og bukserne neden for kjolen.

Faderen

Skuespillet begynder først nu, hr. direktør! Det er nyt, kan De tro, spændende, overordentligt interessant!

Datteren

Da min far døde …

Faderen

Den rene elendighed, hr. direktør! De kommer tilbage her til landet, men jeg aner det ikke. På grund af hendes egen ufornuft *(peger på moderen)*. Skrive kan hun ganske vist omtrent ikke, men hun kunne da lade datteren her skrive … eller drengen … Og lade mig vide, at de led nød.

Moderen

Men hr. direktør, få ham dog til at forstå, at jeg ikke kunne ane noget om de følelser …

Faderen

Det er netop din store fejl, at du aldrig har anet noget om mine følelser!

Moderen

Efter så mange års adskillelse og alt det, som var kommet imellem …

Faderen

Kan jeg måske gør for, at denne brave mand rejste bort med dig på den måde? *(Vender sig mod direktøren)* Det var nemlig som sagt med dags varsel … fordi han havde fået en eller anden stilling i udlandet. Det var mig ikke muligt at opspore dem. Og så tabte naturligvis min interesse sig efterhånden i årenes løb. Nu skal De se, hr. direktør, hvordan dramaet opstår uforudset og voldsomt, da de vender hjem. Da jeg, desværre, ledet af den ulykkelige drift i mit kød, der endnu ikke er faldet til ro … Ja, det er en ulykke, en virkelig ulykke for en ensom mand, der ikke har villet pålægge sig ydmygende bånd; men som ikke er gammel nok til at kunne undvære kvinder og ikke ung nok til at kunne søge kvinders omgang uden at gøre sig latterlig! En ulykke, siger jeg, nej, en rædsel, en rædsel! Fordi ingen kvinde kan skænke ham virkelig kærlighed … og når så *det* går op for ham! Så burde han kunne give afkald på den … javel så! Nej, hr. direktør, ethvert menneske iklæder sig … for de andres øjne … en vis ydre værdighed. Men enhver ved også godt, at bag alt dette, i hans sjæls lønkammer, rører der sig ting, som han ikke kan betro til nogen. Man giver efter … man falder for fristelsen … for straks efter at rejse sig og se at få værdigheden, selvagtelsen stablet på plads igen, hel og uskadt så vidt muligt, som en sten på en grav, skjule og begrave for vore egne øjne ethvert tegn på, selve mindet om fornedrelsen. Og sådan er det med alle. De fleste mangler blot modet til at tale om … visse ting.

Datteren

Ja, for mod til at begå dem, det har de alle sammen.

Faderen

Alle sammen! Men i det skjulte! Derfor hører der så meget mod til at sige det! For dersom nogen siger det … det sker nemlig! da er han en gang for alle dømt som kyniker. Men det er ikke sandt, hr. direktør. Han er som alle de andre. Eller snarest bedre, ja, han er bedre end de andre, fordi han ikke er bange for at vende erkendelsens søgelys mod skamrødmen … dér, midt i al den menneskelige svinagtighed, der lukker øjnene for at blive fri for at se den. Kvinden … ja … lad os en gang se på kvinden, hvordan er hun, hvad gør hun? Hun ser på én, opmuntrende, indbydende. Så griber man til! Så snart hun føler sig i mandens favn, lukker hun øjnene. Det er tegnet på hendes hengivelse. Det tegn, hvormed hun siger til manden: "Gør dig blind, jeg er jo blind!"

Datteren

Og så, når hun ikke lukker dem mere? Når hun ikke mere finder det nødvendigt at lukke øjnene for at skjule skamrødmen for sig selv, men derimod med vidt opspilede, sjælløst stirrende øjne ser manden rødme, fordi også han uden kærlighed har gjort sig selv blind! Å, nej, hvor er det ækelt, hvor er det modbydeligt med alle disse sindrige begrundelser, alt dette filosofiske hykleri, som slipper dyret løs for bagefter at ville bevare det, undskylde det … – Jeg kan ikke høre mere på ham, hr. direktør! For når man som jeg er blevet tvunget til at "tage livet som det er", det vil sige så dyrisk som det er … smide enhver "menneskeværdig" bagage

af kyskhedsfornemmelser, rene følelser, idealitet, pligt, blufærdighed, skamfølelse over bord, er der ikke noget, man kan blive mere rasende over, mere modbydelig ved end den slags samvittighedsnag … Krokodilletårer!

Direktøren

Lad os nu komme til kendsgerningen, det faktisk foreliggende, hvad, skal vi ikke det? Alt dette her er jo teorier.

Faderen

Ja, det er det ganske vist. Men en kendsgerning er som en sæk, ikke sandt? Så længe den er tom, kan den ikke holde sig oppe. For at kunne stå oprejst, må den først fyldes med de fornuftgrunde og det følelsesindhold, der har bestemt den. Jeg kunne umuligt vide, at hun dér *(peger på moderen)* efter den mands død var vendt tilbage hertil i dybeste nød, og at hun for at skaffe til livets ophold for sine børn havde måttet søge fortjeneste som syerske, og at hun netop skulle få arbejde hos denne … hos denne madama Pace!

Datteren

Og det er en fin forretning, kan De stole på! Tilsyneladende støtter hun damer af den bedre klasse, men hun forstår også at sørge for, at disse damer af den bedre klasse støtter hende … den ene hånd vasker den anden!

Moderen

De kan da nok forstå, hr. direktør, at det ikke et øjeblik faldt mig ind, at den heks kun gav mig arbejde, fordi hun havde kastet sine øjne på min datter.

Datteren

Stakkels lille mor! Nu skal De høre, hvordan hun bar sig ad, da jeg kom op med det arbejde, mor havde lavet for hende. Hun forlangte, at jeg skulle betale den kjole, hun havde fået ødelagt ved at lade mor sy den. Jeg måtte gøre, som hun ville, hun trak det af i gælden efterhånden. Det var altså mig, der måtte betale, mens stakkels mor gik og troede, at hun ofrede sig for mig og de to små dér ved at sidde og sy til langt ud på natten på madama Paces klude.

Direktøren

Og dér mødte De så en dag …

Datteren *(hurtigt, peger på faderen)*

Ham, ja, ham dér, gammel fast kunde! Det er vel nok en scene, De kan få noget ud af! Storartet, hvad?

Faderen

Og så bliver vi overrasket af hende … hendes mor …

Datteren *(hurtigt, fiffigt)*

Lige i det rette øjeblik!

Faderen *(skriger)*

Nej, i tide, i tide! For heldigvis genkendte jeg hende i tide! Og så tog jeg dem alle sammen hjem til mig, hr. direktør. Tænk Dem nu den situation mellem hende og mig, stillet ansigt til ansigt med hinanden. Hun, som De ser hende dér. Og jeg, som ikke tør løfte mine øjne og se hende ind i ansigtet.

Datteren

Ja, det er virkelig højst originalt! Kunne De tænke Dem mig, hr. direktør … efter det … gå rundt og spille dydig ungmø, anstændig og velopdragen? Svarende til hans forbandede krav om "grundfæstet moralsk sundhed"?

Faderen

Her er det, jeg mener, det dramatiske ligger; i den bevidsthed, jeg har, at enhver af os … ja ikke sandt … mener at være "en" men i virkeligheden er "hundrede", jeg tør godt sige "tusinde" … det vil sige "lige så mange gange en", som der er væsensmuligheder i os. Over for den ene er han en, over for den anden er han en anden … vidt forskellige indbyrdes! Og under alt det holder han stadig fast ved illusionen om at, han er den samme for alle, nemlig den "en", som vi bilder os ind at være i alle vore handlinger. Men det er jo i virkeligheden ganske forkert! Det opdager vi let, når vi pludselig ved et uheld bliver hæmmede og hindrede i en eller anden af vore handlinger. Så mærker vi, mener jeg, at ikke hele vort væsen var med i den handling, og at det altså ville være blodig uret at dømme os ud fra den alene, holde os naglet til skampælen et helt liv igennem, som om hele vort liv var sammenfattet i denne ene handling. Forstår De nu, hvor lumskt og perfidt det pigebarn opfører sig? Hun har overrumplet mig på et sted og i en situation, hvor hun helst ikke skulle have truffet mig, hun har set mig, som hun helst ikke skulle have set mig. Og nu vil hun tillægge mig den personlighed, jeg aldrig kunne vente at stå iklædt over for hende, som min eneste virkelige, ud fra et flygtigt, uværdigt øjeblik i mit liv! Dette, dette er det, navnlig *jeg* har en så dyb følelse af! Og De skal se,

at når den lægges til grund, vil skuespillet kunne blive af mægtig virkning. Men så er der også alle de andres forhold. Som nu han dér … *(peger på sønnen)*.

Sønnen *(trækker uvilligt på skulderen)*

Å, lad mig være udenfor, jeg har ikke noget med det hele at gøre.

Faderen

Hvad har du ikke?

Sønnen

Jeg har ikke noget med det at gøre, siger jeg, og jeg vil heller ikke, for du ved godt, at jeg slet ikke hører hjemme i jeres selskab.

Datteren

Nej, vi er noget rak, ikke? Og han er en fin mand! … Men De kan jo se, direktør, at hver gang jeg ser på ham for at lade ham forstå, hvor dybt jeg foragter ham, så må han slå øjnene ned … for han ved godt, hvad ondt han har gjort.

Sønnen *(ser næppe på hende)*

Jeg?

Datteren

Ja, du, du! Det er dig, min ven, der er skyld i, at jeg kom ud at trække på gaden. Er det ikke dig, må jeg spørge, der ved hele din måde at være på nægtede os … en hjertelig modtagelse i hjemmet var måske for meget forlangt, … men i hvert fald den smule barmhjertighed, at man ikke hvert øjeblik følte, man var til overs? Vi var ubudne gæster, påtrængende

snyltedyr, som kom og trængte os ind på din lovlige domæne … du var jo "ægte"! Ja, hr. direktør, jeg ville blot ønske, De kunne overvære en af de små, muntre skærmydsler, vi to har haft under fire øjne. Der skulle De bare se! Han påstår, at jeg har villet tyrannisere dem alle sammen. Men det er jo netop på grund af hans optræden, at jeg har benyttet mig af det middel, han kalder gement … for at få lov til at være i det hjem, hvor min mor … som også er hans mor … hører hjemme som husets frue.

Sønnen

Ja, de andre har naturligvis let spil over for mig. Men tænk Dem, hr. direktør, tænk Dem en søn, som en skønne dag, han sidder hjemme i fred og ro, pludselig ser en dame komme anstigende, en temmelig uforskammet og storsnudet ung tøs, som spørger efter hans far, som hun gerne vil tale med om et eller andet … Og så senere ser hende komme igen, stadig lige stor på det, med den lille dér ved hånden. Og så endelig ser hende behandle faderen … af hvad grund det nu kan være … på en højst overlegen og upassende måde … forlange penge af ham i en tone, så man må antage, at han må, *må* give hende dem, fordi han ligefrem har forpligtet sig til det …

Faderen

Men det har jeg da virkelig også. Det er til din mor.

Sønnen

Hvad kan jeg vide om det? De må huske på, direktør, jeg har aldrig set hende. Aldrig hørt tale om hende. Jeg ser hende en

dag flytte ind uden videre sammen med hende *(peger på datteren)* og den dreng dér og ungen dér. Der bliver sagt til mig: "Nu skal du høre! Hun er også mor til dig!" Til sidst lykkes det mig af den måde, hun opfører sig på *(peger på datteren)* at komme under vejr med, hvorfor de sådan ganske uventet har kunnet installere sig i hjemmet … ja, kan De ikke nok forstå, at hvad jeg føler, hvad jeg må gå igennem, det hverken kan eller vil jeg udtale. Jeg kunne allerhøjst sige det i skriftestolen, ikke en gang for mig selv ville jeg kunne tilstå det. Så De ser, at jeg kan ikke indlade mig på at spille nogen rolle i dette her. De kan trygt forlade Dem på, hr. direktør, at jeg egner mig ikke på nogen måde til dramatisk behandling, og at jeg aldeles ikke hører hjemme iblandt dem dér. Lad mig være i fred!

Faderen

Hvor kan du sige det? Jo, netop sådan som du er …

Sønnen

Hvad ved du om, hvordan jeg er? Du har jo aldrig brudt dig spor om mig!

Faderen

Det er ganske rigtigt, det må jeg indrømme. Men er det netop ikke også en god dramatisk situation … den måde, hvorpå du piner mig ved at holde dig fjernt fra din mor, som kommer her hjem efter så mange års forløb og ser dig så at sige for første gang, stor og voksen, og ikke kender dig, men får at vide, at du er hendes søn … *(gør direktøren opmærksom på moderen)* … se nu på hende … hun græder!

Datteren *(stamper rasende i gulvet)*

Ja, det dumme fæ!

Faderen *(hurtigt, peger på datteren)*

Ja, se det kan hun nemlig ikke tåle! *(Begynder igen at tale til sønnen)* – Han siger, det kommer ikke ham ved, og så er det netop ham, hele handlingen drejer sig om! Se drengen dér, som står og trykker sig op ad sin mor, så angst og så forknyt … Det er hans skyld, at han er sådan! Måske er han den, der har haft det aller værst. Han føler sig fremmed mere end nogen anden. Den stakkels lille fyr lider forfærdeligt ved bevidstheden om at være blevet optaget i dette hjem … nærmest af medlidenhed … *(fortroligt)* Han ligner sin far så meget … han er så stille og indesluttet. Siger aldrig noget …

Direktøren

Nå, ham er jeg nu helst fri for. De aner ikke alt det kvalm, man har med børn på scenen …

Faderen

Ja vel, men ham bliver De hurtigt af med, skal De se. Også den lille dér, hun er den første, som går ud af spillet …

Direktøren

Nå, gudskelov! Ja, jeg må sige, alt dette her interesserer mig, det interesserer mig i høj grad. Jeg ser det … jeg ser det … her er stof til et udmærket smukt skuespil!

Datteren *(vil blande sig i samtalen)*

Med sådan en som mig på personlisten?

Faderen *(genner hende bort, spændt på at høre direktørens afgørelse)*
Å, så ti dog stille!

Direktøren *(fortsætter sin tankegang uden at agte på dem)*
Nyt, ja …

Faderen
Ja, splinternyt!

Direktøren
Men, der hører unægtelig en ikke ringe dristighed til for at komme og servere mig det råt på den måde …

Faderen
Jo, men husk på, hr. direktør: når man som vi er skabt for scenen …

Direktøren
De er måske vant til at spille dilettantkomedie?

Faderen
Nej, når jeg siger skabt for scenen, så mener jeg …

Direktøren
Nå ja, men oplæsning da?

Faderen
Nej aldeles ikke, der er ingen af os, som nogensinde har spillet anden rolle end sin egen eller den, der er blevet ham påtvunget i livet af andre. Det er min egen lidenskab, som altid af sig selv … ligesom hos andre mennesker … så snart den kommer i bevægelse … giver sig et lidt teatralsk udtryk …

Direktøren

Ja ja, det vil vi nu ikke strides om. Men De forstår jo nok, min gode mand, at uden forfatter … Jeg kunne vel nok give Dem anvisning på en …

Faderen

Nej, nej, det kan ikke nytte. Det må være Dem selv.

Direktøren

Mig? Hvad er det for noget sludder?

Faderen

Jo, De, netop De må gøre det. Hvorfor ikke?

Direktøren

Fordi jeg aldrig har givet mig af med forfatterskab.

Faderen

Hvorfor så ikke begynde på det nu? Det er der så mange, der gør, det hører der ikke så meget til! Det vil lette Deres arbejde meget, at vi står her alle sammen lyslevende foran Dem.

Direktøren

Ja tak, det er ikke nok.

Faderen

Hvad, er det ikke nok? Når De kan se os opleve vort eget skuespil …

Direktøren

Det kan være meget godt. Men der må da altid være en til at skrive det!

Faderen

Nej, det er nok med en, der kan skrive det op, scene efter scene, efterhånden som vi siger det. Ja, man kan ligefrem nøjes med at lave en scenegang, lidt efter lidt … og så prøve det.

Direktøren

Ja såmæn, det frister mig i grunden … Sådan for spøg kun … man kunne da altid gøre et forsøg …

Faderen

Ja, ikke sandt, hr. direktør? De skal se, hvilke scener vi skal få ud af det! Jeg kan godt på stående fod lave udkastet for Dem …

Direktøren

Fristende er det sgu, det vil jeg ærligt tilstå! … Nå, lad os prøve det da … gå med her ind på mit kontor. *(Vender sig til skuespillerne)* Vi kan holde pause et øjeblik. Men De må ikke gå ret langt, at De ved det. I løbet af et kvarter – tyve minutter må vi være her igen alle sammen. *(Til faderen)* Nå, kom så og lad os se … det er ikke helt umuligt, at vi kan få noget ganske originalt ud af det …

Faderen

Det kan De tro, vi kan. Men mon det ikke er bedst, de andre også går med der ind? *(Peger på de andre personer)*.

Direktøren

Jo, lad dem endelig det! *(Han er ved at gå, men vender sig i det samme til skuespillerne)* Men hør, nu passer De nok tiden, hvad? Om et

kvarter altså …

(Direktøren og de seks personer går over scenen og ud. Skuespillerne bliver tilbage, de stirrer som himmelfaldne på hinanden).

Første skuespiller

Det lod virkelig til at være hans alvor! Hvad er det, han tænker på?

Den unge skuespiller

Det er det rene skære vanvid!

En tredje skuespiller

Vil han have, vi skal improvisere et stykke sådan uden videre på stående fod?

Den unge skuespiller

Ja, ligesom de gamle gøglere i *commedia dell'arte*!

Første skuespillerinde

Gud ved, om han bilder sig ind, at jeg vil være med til de narrestreger?

Den unge skuespillerinde

Nej, jeg vil da også meget have mig det frabedt!

En fjerde skuespillerinde

Jeg gad i grunden nok vidst, hvad det er for nogle størrelser!

(Hun mener de seks personer).

Tredje skuespiller

Hvad det er for nogle? Det er enten en samling udbrudte dårekistelemmer eller nogle, der er gået her op for at lave

fest.

Den unge skuespiller

Og sådan noget finder han sig i?

Den unge skuespillerinde

Forfængelighed! Det er forfatterforfængeligheden, som er kommet op i ham …

Første skuespiller

Jamen det er dog lige et nummer for stærkt! Nej, ved I hvad, børn, hvis det er meningen, at teatret skal trækkes ned i det niveau …

En femte skuespiller

Jeg er sgu revnende ligeglad!

Tredje skuespiller

Å ja sågu! Men nu kan vi jo se, hvad det bliver til!

(Under fortsat samtale forlader personalet efterhånden scenen, de går dels ud gennem døren i baggrunden, dels til deres garderober på siderne af scenen.

Tæppet bliver ved at være oppe.

Forestillingen afbrydes i tyve minutter).

*(Teatrets elektriske klokke forkynder, at prøven skal begynde igen. Inde fra direktørens kontor kommer **datteren** med **drengen** og **pigebarnet**. I døren hører man hende råbe):*

Datteren

Ja, vær så god, så kan De rode det sammen, som De selv vil! Jeg skal ikke have noget med det stads at bestille! *(Vender sig om til pigebarnet og kommer hurtigt ind på scenen sammen med hende)* Kom nu, kom nu, Rosetta, skynd dig lidt!

*(**Drengen** kommer forskrækmt bagefter dem i nogen afstand.)*

Datteren *(standser og bøjer sig ned over pigebarnet, tager hendes hoved mellem sine hænder)*

Å dit lille søde væsen, du ser helt fortvivlet på mig med dine kære, uskyldige øjne, du kan nok ikke begribe, hvor det er, du er kommet hen! Det er en scene, vi er på, du! *(Som om hun besvarer et spørgsmål af barnet)* Du ved nok ikke, hvad en scene er, vel? ... Jo du, det er et sted, hvor de leger rigtige mennesker. Det kalder de at spille komedie, sådan rigtig, forstår du. Du skal også være med ... *(omfavner hende, trykker hendes hoved ind til sig, visser hende ømt)* Å, lille søde du, du kan tro, det er en grim, grim komedie, du skal spille med i. En skrækkelig rolle, de sidder og digter til dig! Der er en have ... og et vandbassin ... se nu her, tænk dig. At det er her! Hvor? siger du! Her, lige midt for ... Det er ikke et rigtigt bassin, nej naturligvis, det er bare en kulisse. Det er det gale ved det hele her, der er ikke noget, der er rigtigt, det er kulisser alt sammen. Det må man altid huske på, når man er på scenen. Alt hvad du får at se her, er af malet pap.

Klipperne rundt om er af pap, vandet er af pap, planterne er af pap … Nå ja, du vil måske meget hellere have et vandbassin af pap end et rigtigt, for så kan du lege i det, ikke? Men nej, det er sandt, det er jo kun for de andre, det er leg, ikke for dig, din lille stakkel, for du er jo virkelig, og du skal lege i et rigtigt vandbassin, et stort, dejligt, grønt et med en masse masse siv, som skygger ud over det og spejler sig i det, og en masse masse ænder, der svømmer omkring og får skyggerne til at vippe op og ned, ikke? Du vil nok gerne fange en af de ænder, ikke? Nej, lille søde Rosetta, nej, det må du ikke. Mama må ikke være her og passe på dig for ham dér, den store bror. Og jeg er jo optaget af alt det bæ bæ, jeg lever i … Og han dér … *(hun slipper pigebarnet og tager fat i drengen på sin sædvanlige, ublide måde)* Hvad står du der og bestiller … med den ynkelige tiggermaske, du altid har på? Du bliver også skyld i, at den lille her går hen og drukner! Fordi du står og glor, som om jeg ikke havde betalt rigelig nok for os alle sammen for at få lov at være her i huset! *(Hun rusker ham i armen for at få ham til at tage hånden op af lommen)* Hvad er det, du har der? Hvad er det, du står og lusker med? Op … nå, op … hånden af lommen! *(Hun rusker hans hånd op af lommen, undersøger denne og ser, at kolben af en revolver stikker op af den)*. Hvad er det for noget? Hvor har du fået den fra?

(***Drengen*** *ser bleg og flov på hende uden at svare)*.

Datteren

Å din store torsk, i dit sted ville jeg ikke have skudt mig selv, men en af de to, eller også dem begge to, både den gamle og den unge!

(I det samme kommer faderen inde fra kontoret, ganske forpustet af det udførte arbejde. Direktøren følger lige efter ham).

Faderen

Se så, se så, hør, kom nu her lidt! Nu er vi enige, det er i orden alt sammen.

Direktøren *(ligeledes meget anstrengt)*

Ja, frøken, kom nu her, der er noget, vi må have bestemt fastslået, et enkelt punkt. Hør lidt her!

Datteren *(følger med ham ind imod kontoret)*

Uff! De har jo lavet det færdigt alt sammen, siger De!

*(**Faderen, direktøren og datteren** går igen hurtigt ind i kontoret. Samtidig kommer sønnen, derefter moderen ud derfra).*

Sønnen *(ser efter de tre, som går ind i kontoret)*

Å, sikke noget for voksne mennesker at more sig med! Og så kan man ikke en gang gå fra det hele!

*(**Moderen** forsøger at veksle blik med ham, men slår straks øjnene ned, da han vender sig og går lidt til side. Så sætter hun sig ned. Drengen og pigebarnet går nærmere til hende. Hun forsøger på ny at fange sønnens blik i håb om at få en samtale i gang med ham).*

Moderen

Synes du ikke, det er meget værre for mig? *(Sønnen viser tydeligt, at han ikke vil have noget med hende at gøre, og hun udbryder)* Å Gud, å Gud, hvad skal det også til at give et så forfærdeligt skuespil! Var det ikke nok, at en selv altid skal have al den elendighed levende for øje? Hvorfor har de sådan en hast med at få den vist frem for andre?

Sønnen *(ved sig selv, men i den hensigt, at moderen skal høre det)*

Stille det frem på scenen! … Kunne man blot se en eneste fornuftig grund for det! Han vil have det alt sammen fortolket i sin egen favør. Han beklager sig over, at han er blevet antruffet på et sted, hvor han nødig ville være set, og i færd med noget, der burde holdes skjult, men har han ikke selv tvunget mig til at opdage noget, som en søn aldrig burde ane? Og så gør man den opdagelse, at man har en far og en mor, der lever deres eget liv som mand og som kvinde uden for den tilværelse som far og mor, de havde i deres børns øjne? Moderen … en, der tilhører andre mænd. Faderen … faderen, en libertiner … og vort liv har derefter kun en eneste tilknytning til deres … den fælles skændsel, vi har at dække over.

*(**Moderen** skjuler ansigtet i sine hænder. Imidlertid kommer fra baggrundsdøren og fra garderoberne **skuespillerne, regissøren, maskinmesteren, suffløren, rekvisitøren,** og samtidig kommer fra kontoret **direktøren** med **faderen** og **datteren**).*

Direktøren

Se så, mine damer og herrer! Lad os så tage fat! Maskinmester!

Maskinmester

Her!

Direktøren

Vil De stille den hvide stue op, den blomstrede. Det er nok med to sidekulisser og en baggrund med dør. Men lad det gå lidt hurtigt, hvad!

*(**Maskinmesteren** giver sig til at iværksætte ordren, medens direktøren træffer aftale med regissøren, rekvisitøren, suffløren og skuespillerne angående det, der nu skal fremstilles. Under dette bliver scenen stillet op.)*

Direktøren *(til rekvisitøren)*

Å, vil De se efter i magasinet, om der ikke skulle være sådan noget som en sovechaiselongue.

Rekvisitøren

Jo, hr. direktør, vi har den grønne divan.

Datteren

Nej, nej, ikke grøn! Det var en gul, blomstret, en plysses, meget stor. Og magelig.

Rekvisitøren

Sådan en har vi ikke …

Direktøren

Det er aldeles ligegyldigt, lad os bare få den, De har.

Datteren

Ligegyldigt, siger De? Madama Paces berømte divan!

Direktøren

Det er jo ikke andet end en prøve, nu må De ikke blande Dem i det! *(Til regissøren)* Tror De ikke, vi har et glasskab, helst et bredt, lavt et?

Datteren

Og så bordet, det lille mahognibord til den blå konvolut!

Regissøren
Vi har det lille forgyldte.

Direktøren
Ja, det er godt nok, lad os få det.

Faderen
Et spejl …

Datteren
Og skærmbrættet … Skærmbrættet, glem endelig ikke det! Hvordan skal jeg ellers klare mig?

Regissøren
Ja, frøken, skærmbrætter har vi nok af, det skal De ikke være bange for.

Direktøren *(til datteren)*
Og så nogle knagerækker, var det ikke det, De sagde?

Datteren
Jo, mange, mange knagerækker.

Direktøren
Se efter, hvor mange vi har, og lad os få dem her op.

Regissøren
Ja, hr. direktør, nu skal jeg …

*(**Regissøren** gribes nu også af iver. Og medens direktøren taler videre med suffløren og derefter med de seks personer og skuespillerne, bliver de forskellige omtalte rekvisitter bragt ind og stillet på plads).*

Direktøren *(til suffløren)*

Så, nu kan De godt sætte Dem ned! Vær så god, dér har De hele scenegangen, akt efter akt *(rækker ham nogle beskrevne ark papir)* Men se nu er det, De skal vise, hvad De duer til.

Suffløren

Stenografere?

Direktøren *(glad overrasket)*

Ja, død og pine, De siger noget … kan De stenografere?

Regissøren

En lille smule, hr. direktør.

Direktøren

De er en engel, det kunne aldrig være bedre! *(Vender sig imod en scenetjener)* Gå ind og hent noget papir i mit kontor … meget papir … lige så meget, De kan finde!

*(**Tjeneren** skynder sig afsted og kommer tilbage med en stor bunke papir, som han rækker ned til suffløren).*

Direktøren *(fortsætter til suffløren)*

Følg nu godt med scenerne, efterhånden som de bliver spillet, og se at få så meget som muligt med af replikkerne, det vigtigste i hvert fald. *(Vender sig til skuespillerne)* Så, mine damer og herrer, vil De så gøre klar scene. Lad mig se … De kan holde Dem ved denne side *(viser til venstre)* og følg så godt med!

Første skuespillerinde

Ja men undskyld …

Direktøren

Der bliver ikke tale om at improvisere, De kan være ganske rolig.

Første skuespiller

Hvad skal vi da bestille?

Direktøren

Ingenting! De skal foreløbig kun bruge Deres øjne og høre godt efter! De skal nok alle sammen senere få Deres roller udskrevet som sædvanligt. Dette her er kun en slags arrangementsprøve så godt som det nu kan lade sig gøre. Det er dem dér, der prøver. *(Peger på de seks personer)*.

Faderen *(som faldet ned fra skyerne i al denne sceneforvirring)*

Er det os? Ja, hvad mener De nu med det … prøver?

Direktøren

Jeg mener anskueliggøre skuespillets personer for dem dér. *(Peger på skuespillerne)*.

Faderen

Jamen det er jo os, der er personerne i skuespillet.

Direktøren

Ja vel er det Dem, der er personerne. Men her på teatret, kære herre, er det ikke personerne, der spiller. Her er det skuespillerne. Personerne, de findes dér, i manuskriptet *(peger mod sufflørhullet)* … når der altså er et manuskript.

Faderen

Det forstår jeg nok. Men når der nu ikke er noget manuskript, og de herrer er så heldige at have os, personerne, lyslevende for Dem her …

Direktøren

Ja, det blev vist et kønt syn! Nå, så De havde tænkt at spille det hele selv? De vil selv vise Dem for publikum?

Faderen

Ja, sådan som vi virkelig er.

Direktøren

Ih Vorherre bevares, det blev sgu en nydelig komedie.

Første skuespiller

Hvad skulle vi andre så bestille imens?

Direktøren

De må da endelig ikke bilde Dem ind, at De kan spille komedie. Nej, nu må jeg virkelig le … *(Skuespillerne ler med)* Der kan De se, de er allerede ved at dø af grin bare ved tanken! *(Kommer i tanker om noget)* men hør, det er sandt, det er bedst at få rollerne uddelt med det samme! Nå, det er for resten noget, der giver sig selv: *(til anden skuespillerinde)* De frue … spiller moderen. *(Til faderen)* Hør, vi må have et navn til hende.

Faderen

Hun hedder Amalia.

Direktøren

Deres kone? Ja, det kunne godt ligne hende at hedde Amalia. Men vi vil nu ikke kalde hende ved hendes virkelige navn.

Faderen

Hvorfor ikke det? Når hun nu hedder det … Men ganske vist, hvis det skal være den dame dér … *(med en svag håndbevægelse mod den anden skuespillerinde)* Hende dér … *(peger på moderen)* ser jeg nu som Amalia. Men det må De naturligvis om … *(han bliver mere og mere modløs)* Ja, De må undskylde, at jeg siger det … Jeg begynder allerede … ja, jeg ved ikke … det er ligesom mine ord får en falsk klang … som om det ikke var mine egne ord.

Direktøren

Det skal De bare ikke bryde Dem om, lad De kun os om det. Vi skal nok få fat på den rigtige klang. Hvad navnet angår … hvis De holder på Amalia, så siger vi Amalia. Eller også kan vi siden finde på et andet navn. Foreløbig kan vi jo betegne personerne sådan: *(til den unge skuespiller)* De … sønnen. *(Til første skuespillerinde)* De, frøken, selvfølgelig datteren.

Datteren *(lystig)*

Hvad for noget? Skal det være mig … hende dér! *(ler højt)*.

Direktøren *(vred)*

Hvad Fanden ler De ad?

Første skuespillerinde *(fornærmet)*

Der er aldrig nogen, der har vovet at le ad mig før! Hvis jeg skal være udsat for den slags ting, så vil jeg hellere gå med det samme!

Datteren

Nej, nej, De må ikke blive vred. Det var ikke Dem, jeg lo ad.

Direktøren *(til datteren)*

De skulle føle Dem i høj grad beæret ved at blive spillet af …

Første skuespillerinde *(krænket)*

"Hende dér"!

Datteren

Jamen det var virkelig ikke Dem, jeg mente, det var mig selv. Jeg kan nemlig ikke se mig selv i Dem, andet mente jeg ikke. Jeg ved ikke … De … De ligner mig ikke spor.

Faderen

Nej, det er netop det. Ser De, hr. direktør, vort hele væsen …

Direktøren

Deres væsen, å, må jeg ikke være fri! Tror De, at De går rundt med det i Dem, Deres væsen … De gør Fanden, gør De!

Faderen

Så … har vi ikke vort eget væsen?

Direktøren

Nej, De har ikke! Deres væsen kan aldrig blive andet end det råstof, som skuespillerne giver skikkelse og form, stemme og bevægelse, og De kan trygt forlade Dem på, at de har haft ganske andre og mere ophøjede råstoffer at forme end Deres. Det er nemlig i virkeligheden så lillebitte og ubetydeligt, at hvis det overhovedet skal kunne gøre sig på en scene, så er det mine skuespillere, der har æren af det.

Faderen

Det siger jeg ikke noget til, hr. direktør, men De må da kunne forstå, at vi må lide noget ganske umenneskeligt, når vi nu er, som De ser os her, med det legeme, det ansigt …

Direktøren *(afbryder ham utålmodigt)*

Jamen derfor lægger vi også maske, mand, vi lægger maske, så ansigtet bliver, som det skal være.

Faderen

Det er godt nok, men stemmen, bevægelserne …

Direktøren

Hold nu op! Det må være Dem nok, at her på scenen kan De ikke blive Dem selv, som De er. Her er det skuespilleren, som fremstiller Dem … færdig!

Faderen

Ja, nu forstår jeg det nok. Og nu begynder det også at gå op for mig, hvorfor den forfatter, vi havde, og som så os ganske som vi var, opgav at skrive stykket. Jeg vil ikke sige noget ondt om Deres skuespillere, det kunne aldrig falde mig ind. Men jeg tror nok, at når jeg nu skal se mig spillet af … ja, hvem ved jeg jo ikke …

Første skuespiller *(med selvfølelse)*

Af mig, hvis De ikke har noget imod det.

Faderen *(underdanig og blid)*

Gudbevares, det er mig en ære! *(Bukker)* Jeg mener blot, at selv om den herre vil opbyde al sin energi og hele sin kunst for at tilegne sig mit væsen … *(han kan ikke finde ordene)*.

Første skuespiller

Nå, hvad så, hvad så?

Faderen

Ja så mener jeg, at den fremstilling, De vil kunne give, selv om De gør alt, hvad De kan for at lægge en maske, der ligner mig …

Første skuespiller

Allerede det vil ikke blive let!

(De andre ler).

Faderen

Så … med den skikkelse …

Første skuespiller *(kopierer hans gang og manerer, de andre morer sig kongeligt).*

Faderen

Jeg mener … det vil vanskeligt kunne blive en fremstilling af mig, som jeg virkelig er. Det bliver snarere … når man lige fraregner ansigtet … snarere hans fremstilling af, hvordan han opfatter mig … hvis han da opfatter mig i det hele taget … end af, hvordan jeg i min egen bevidsthed er og føler. Og det synes jeg, at den, der skal udtale sin dom over os, må tage hensyn til.

Direktøren

Nu begynder han Gud hjælpe mig allerede at nære bekymringer for kritikken! Lad De bare den snakke, og lad os først og fremmest tænke på at få komedien sat op, så vi kan være den bekendt. *(Stopper op og ser sig om)* Nå … det var det! Er

scenen i orden? *(Til skuespillerne og de seks personer)* Så ud til siderne alle sammen, så jeg kan overse det hele, vi har ingen tid at give bort! *(Til datteren)* Hvad siger De, kan det nok gå an sådan?

Datteren

Jeg må sige, jeg kan slet ikke finde mig til rette her.

Direktøren

Nej, naturligvis, De må ikke vente, at vi her sådan på stående fod skal kunne fremtrylle hele madama Paces bagværelse, således som De kender det. *(Til faderen)* Det var jo en hvid stue, De sagde, en hvid, blomstret stue?

Faderen

Ja, det var det.

Direktøren

Nå, ja, hvad så? Møblementet er vel nok i det store og hele som det skal være. Det lille bord dér … må vi få det en lille smule længere frem i forgrunden! *(Scenetjenerne udfører hans ordrer. Til rekvisitøren)* Hør, vi må have en konvolut, helst en blå, til den herre dér *(peger på faderen)*.

Rekvisitøren

Almindelig størrelse?

Direktøren og Faderen

Almindelig størrelse.

Rekvisitøren

Ja, nu skal den komme. *(Går)*.

Direktøren

Skal vi så begynde. Den første scene med den unge dame *(**Første skuespillerinde** træder frem)* … Nej, nej, De må vente lidt, det er ikke Dem nu! Den unge dame, sagde jeg *(peger på datteren)*. Nu skal De se …

Datteren *(tilføjer hurtigt)*

Nu skal De se mig opleve det!

Første skuespillerinde *(krænket)*

De kan være ganske rolig, jeg skal også nok opleve det, når jeg kommer til.

Direktøren *(tager sig til hovedet)*

Herregud, skal vi nu have den snak forfra igen! Altså første scene, den unge dame og madama Pace … *(standser og set sig om)* Hvor har vi denne madama Pace?

Faderen

Hun er ikke med, hr. direktør.

Direktøren

Hvad gør vi så?

Faderen

Men hun eksisterer, hun er lige så virkelig, som vi er.

Direktøren

Jamen hvor er hun?

Faderen

Må jeg? *(Vender sig til skuespillerinderne)* Hvis damerne ville være så venlige at låne mig Deres hatte et øjeblik.

Skuespillerinderne *(forbavsede og leende i kor)*

Hvad for noget? Hvad vil han med dem? – Hattene? – Det var da løjerligt!

Direktøren

Hvad vil De med alle de damehatte? Er De samler? *(Skuespillerne ler)*.

Faderen

Jeg vil blot hænge dem op her på knagerne et øjeblik. Der er måske også nogle, der vil låne mig deres overstykker?

Skuespillerne *(som før)*

Nåda! – Der skulle ikke være andre småting? – Han er skør! –

Nogle skuespillerinder

Hvad vil han nu med dem? – Overtøjet også?

Faderen

De skal blot hænge dér et øjeblik … Har De noget imod det? Vil De ikke nok?

Skuespillerinderne *(tager hattene af, enkelte også overstykkerne, stadig leende, de går hen og hænger tøjet på knagerækkerne)*.

Værs'go' – Ja, gudbevares! – Han kan jo ikke ha' det rigtig godt! – Skal her være udstilling?

Faderen

Ja, det kan vi godt sige … det er en slags udstilling … se så!

Direktøren

Er det tilladt i al beskedenhed at spørge, hvad meningen er?

Faderen

Jo, ser De … Jeg kunne tænke mig, at når vi gør scenen så virkelighedstro som muligt, kan alle disse genstande, der hører hendes forretning til, virke på hende og få hende til at komme … *(opfordrer med en bevægelse til af holde øje med sceneindgangen)* … Se nu … se nu dér!

(Døren i baggrunden går op og ***madama Pace*** *kommer ind. Hun går et par skridt frem og bliver stående. Hun er en fed kælling med gråt, buklet hår, sminket stærkt, klædt med udfordrende elegance i sort silke, om livet har hun en lang sølvkæde, hvori der hænger en saks. Datteren løber hende straks i møde, mens skuespillerne ser målløse til).*

Datteren

Der er hun! Der er hun!

Faderen *(glædestrålende)*

Det er hende! – Hvad sagde jeg? Der er hun jo!

Direktøren *(da den første overraskelse har sat sig, indigneret)*

Hvad er nu det for nogle hundekunster?

Første skuespiller *(omtrent samtidigt)*

Hør, hvor er vi i grunden henne?

Den unge skuespiller

Hvor kommer hun nu fra?

Den unge skuespillerinde

Hende har de holdt i reserve!

Første skuespillerinde

Det er jo ligefrem en hel spiritistisk seance!

(Alle disse replikker falder omtrent samtidigt).

Faderen *(højt, så det høres gennem alt vrøvlet)*

Nej, undskyld! Hvorfor vil De nu i kraft af visse vulgære sandhedsbegreber ødelægge dette vidunder af en virkelighed, som kommer til verden fremkaldt, tiltrukket, formet af selve denne scene, og som har større ret til at leve her end De? Fordi det er mere sandt end De, ja! Hvilken af damerne her skal nu spille madama Pace? Her skal De se: der har De madama Pace, hun står dér! De må indrømme mig, at den skuespillerinde, som skal give hende, må blive mindre sand end hun dér … som er madama Pace selv! Vil De se … min datter kendte hende straks og gik hende i møde. Nu skal De se, hvad der sker!

(Men optrinnet mellem datteren og madama Pace er allerede begyndt, medens personalet snakkede, og faderen talte. De to kvinder taler sagte, hviskende sammen, ganske naturligt, som det aldrig kunne tænkes på en scene. Og da skuespillerne, idet deres opmærksomhed af faderen henledes på dem, vender sig og ser på dem, ser de madama Pace med hånden under datterens hage for at få hende til at løfte hovedet. De lytter et øjeblik opmærksomt, men man ser straks deres skuffelse, fordi hendes tale er ganske uhørlig).

Direktøren

Nå?

Første skuespiller

Hvad er det, hun siger?

Første skuespillerinde

Man kan ikke høre et ord!

Den unge skuespiller

Højere! Højere!

Datteren

(går bort fra madama Pace, som har et tvetydigt smil om læberne, og går hen mod skuespillernes klynge) Højere, siger De? Hvorfor skal det være højere? Det er virkelig ikke noget, man kan sige højt! Jeg har nok kunnet sige det højt for at gøre ham *(peger på faderen)* til skamme, for det var netop min hævn. Men med madama Pace er det noget helt andet, hun kan ikke sige det højt. For hende er det nemlig tugthuset!

Direktøren

Nå ja, det kan der naturligvis være en vis mening i. Men her må man sige det, så det kan høres, kan De nok forstå! Og vi kunne ikke en gang høre det her på scenen, hvordan tror De så, det ville gå publikum? Den scene må absolut spilles ud! Og De kan da for resten også godt tale højt med hinanden, for vi skal jo ikke stå, som vi nu står her, og høre på Dem. Man tænker sig, at De er alene i et værelse, i bagbutikken, hvor ingen kan høre Dem.

*(**Datteren** smiler fint og underfundigt og viser på enhver måde tegn til, at hun ved bedre besked).*

Direktøren

Er det ikke rigtigt? Hvorfor ikke?

Datteren *(halvhøjt og hemmelighedsfuldt)*

Der er en som kan høre det, hr. direktør, hvis hun *(peger på madama Pace)* taler højt.

Direktøren *(forbløffet)*

Der er måske flere endnu derude?

(Skuespillerne ler).

Faderen

Nej, nej, hr. direktør. Det er mig, hun mener. Jeg skal nemlig stå dér bag ved døren og vente. Og det ved madama Pace godt. Nu går jeg altså udenfor og holder mig klar … *(vil gå)*.

Direktøren *(holder ham tilbage)*

Nej, vent nu et øjeblik! Her må vi bøje os for scenens krav. Inden De holder Dem klar …

Datteren *(afbryder)*

Jo, jo, straks, det må være straks! Jeg er ved at forgå af længsel efter at opleve det, opleve den scene! Så snart han er klar, så er jeg også.

Direktøren *(skriger)*

Jamen før han går ud, ikke sandt, må vi da først have scenen mellem Dem og hende dér! *(Peger på madama Pace)* Kan De da ikke nok forstå det?

Datteren

Jamen du godeste Gud, hun har jo ikke sagt andet end det, De ved i forvejen … At mors arbejde nu igen er mislykket. Kjolen er spoleret, det kostbare stof er ikke fem soldi værd. Og at nu må jeg være en god pige, hvis jeg vil have, at hun skal blive ved at hjælpe os i vor fattigdom.

Madama Pace *(går et stykke frem, siger med en meget overlegen mine)*

Jo, den er godt, señor direktore, for jeg ikke forlanger gøre mig penger … lave mig fordelagtighed …

Direktøren *(forfærdet)*

Gud fader bevares, hvad er det for et sprog?

(Alle skuespillerne giver sig til at le).

Datteren *(ler også)*

Ja, hr. direktør, sådan taler hun altså, det er halvt spansk og halvt jeg ved ikke hvad. Det lyder så sjovt!

Madama Pace

Ah, den ikke mig synes tilpasse, at Dem ler på mig fordi dersom jeg snakker italienske så vel som jeg kan.

Direktøren

Nej, nej, der er ikke noget at le ad, tal De bare, "så vel som Dem kan" … kæreste frue, jeg vil netop sige Dem … det vil virke glimrende! Det er det bedste, man kan gøre, når det gælder om at bryde en knugende stemning ved en smule komik. Tal De kun … netop sådan! Det kan ikke være bedre.

Datteren

Kan det ikke være bedre? Ikke det? At man skal stå og høre sådan et forslag fremsat i det sprog! Det virker glimrende, siger De ... ja, det vil sige, så bliver det hele til gøgl! Folk vil give sig til at le, når de hører hende sige, at der er en "gamle señor, som sig vil gøre morskaber af mig" ... er det ikke sådan, madama?

Madama Pace

Rigtig så, rigtig så, søt pike! Kuns for dit eget skyld, forstå. Om ikke han dig være tilpasse, altid du vil lære noget fra ham.

Moderen *(rejser sig pludselig til stor forfærdelse for skuespilpersonalet, som omtrent har glemt hende og søger at berolige hende)*

Heks! Heks! Rufferske! Min datter!

Datteren *(løber til for at holde moderen tilbage)*

Nej, nej, mor, nu må du ikke ...

Faderen *(på samme måde samtidigt)*

Så så, stille, stille, sæt dig nu ned!

Moderen

Jamen så jag hende da ud!

Datteren *(til direktøren, der også er kommet løbende)*

Det går ikke an, det går ikke an, at mor er her!

Faderen

De kan ikke være her sammen. Det var jo netop derfor, hun dér ikke var med, da vi kom. De kan nok forstå, lader vi dem

være sammen, foregriber vi begivenhedernes gang.

Direktøren

Hvad gør det? Ikke spor! Det er kun et første udkast, dette her. Det gør sin nytte, så kan jeg samle alle de forskellige elementer sammen på én gang og senere ordne dem. *(Vender sig til moderen og fører hende igen hen til stolen, hvor hun sad)* Så, så, lille frue, vær nu sød og sæt Dem ned, hører De!

*(**Datteren** går igen midt ud på scenen og vender sig til madama Pace).*

Datteren

Ja, altså, madama …

Madama Pace *(fornærmet)*

Oh nej, megen takker! Mig her ikke mere siger ingenting i nærværing fra din moder.

Datteren

Ja, men De skal også blot lade ham komme ind, "den gammel señor, som sig vil gøre morskaber af mig!" *(Vender sig bydende til de andre)* Ja, den må jo spilles, den scene! … Nå, gå så! *(Til madama Pace)* Så går De!

Madama Pace

Ja, jeg mig går, jeg mig går mit vej … den kan du tro, jeg gøre! *(Hun går rasende ud.)*

Datteren *(til faderen)*

Så lukker hun altså Dem ind. De behøver ikke at gå udenfor. Kom her hen! De lader, som om De er kommet ind ad døren. Her står altså jeg med sænket hoved … undselig! … Så, nu

taler De! De siger højt og klart som en, der kommer ude fra: "God dag, frøken!"

Direktøren

Om forladelse ... sig mig, er det Dem eller mig, der leder prøven? *(Til faderen, som spændt og måbende ser til)* Ja gør så det. Gå hen i baggrunden, De behøver ikke at gå udenfor, og kom så frem.

*(**Faderen** gør, hvad der bliver sagt; han er åbenbart stærkt oprevet, dødbleg. Men han er samtidig ivrigt optaget af den stillede opgave, smiler, idet han fra baggrunden går frem på scenen, synes ikke at ane, hvad der nu vil udvikle sig. Skuespillerne er straks fra begyndelsen meget interesserede).*

Direktøren *(hurtigt, halvhøjt til suffløren nede i hullet)*

Hør nu godt efter der nede, hør godt efter og skriv op!

(Nu begynder den dramatiske genoplevelse mellem fader og datter).

Faderen *(går frem imod datteren, siger med helt forskellig stemme:)*

God dag, frøken ...

Datteren *(med sænket hoved, betvinger med besvær sin afsky)*

God dag.

Faderen *(ser et øjeblik på hende ind under hatten, som næsten skjuler hendes ansigt. Da han ser, hvor pur ung hun er, udbryder han – halvt lyksalig, halvt ængstelig for at indlade sig på noget risikabelt)*

Aha ... men ... sig mig ... det er formodentlig ikke første gang, De kommer her?

Datteren *(som før)*

Nej, det er det ikke.

Faderen

De har været her før? *(Datteren bekræfter med en hovedbøjning)* Flere gange? *(Venter et øjeblik på svar. Ser igen på hende under hatten. Smiler og siger:)* Nå, ja, jamen så … hvorfor er De da så … å, må jeg ikke få lov at befri Dem for den hat!

Datteren *(hurtigt, vil forhindre det, kan ikke mere holde sin harme tilbage)*

Nej tak, det kan jeg godt selv! *(Hun tager i febrilsk hast hatten af.)*

*(**Moderen** overværer denne scene sammen med sønnen og de to børn, der stadig holder sig tæt ved hende på den side, der er modsat skuespillerne. Hun står som på nåle og følger scenen med vekslende udtryk af forbitrelse, angst og rædsel. Nu og da dækker hun sit ansigt med hænderne og stønner højt).*

Moderen

Å Gud, å Gud!

Faderen *(fortsætter galant)*

Her … lad mig få den. Nu lægger vi den her … *(Han tager hatten af hendes hænder)* Men ved De hvad, på sådan et lille nydeligt hoved som Deres burde der rigtignok sidde en ganske anderledes hat! Skal vi to nu ikke se at finde en rigtig fiks en her mellem alle madama Paces fine ting? Skal vi ikke?

Den unge skuespillerinde *(afbryder)*

Nej hør nu … det er vores hatte!

Direktøren *(hidsig, hurtigt)*

Stille, for Helvede, må vi være fri for Deres morsomheder! Vi er på scenen her! *(Vender sig til datteren)* Gå De kun videre, frøken!

Datteren *(fortsætter)*

Nej, mange tak!

Faderen

Nej, siger De … det må De ikke sige! Det må De tage imod, ellers bliver jeg ked af det! … Der er flere dejlige hatte imellem, se nu her for eksempel! – Og så bliver madama Pace så glad, De ved, det er noget hun kan lide! Det er jo derfor, hun udstiller dem her.

Datteren

Nej, nej … De kan da nok se … den kunne jeg ikke en gang gå med.

Faderen

Nå, De mener … hvad de ville sige der hjemme, når De kom hjem med en ny hat? Nå, det skal vi nok hitte ud af, jeg skal nok finde på noget, De kan sige.

Datteren *(fortvivlet, hun ved ikke sine levende råd)*

Nej, det er ikke derfor. Jeg kunne ikke gå med den, fordi jeg er … jeg har … det kan De jo selv se! *(Hun viser, at hun er i sørgedragt)*.

Faderen

Å, De har sorg, ja det må De undskylde mig, det havde jeg ikke lagt mærke til. Må jeg have lov at sige, frøken, det gør mig virkelig ondt.

Datteren *(samler al sin styrke og tager mod til sig for at overvinde sin foragt og sin afsky)*

Tak, gør Dem ingen ulejlighed. Det er mig, der skal takke Dem, ikke Dem, der skal udtrykke hverken sorg eller medfølelse med mig. De må endelig ikke tage Dem noget af

det, jeg sagde … også for mig … må De vel kunne forstå … *(tvinger sig til at smile og tilføjer:)* Først og fremmest jeg har ikke lov til at tænke på den dragt, jeg har på.

Direktøren *(afbryder, henvendt til suffløren i kassen)*
Hold op, hold op … det skal De ikke skrive, ikke den sidste replik, mener jeg … den stryger vi! *(Vender sig til faderen og datteren)* det er godt! Det er meget godt! *(Derefter til faderen alene)* Her falder De ind, sådan som vi blev enige om. *(Til skuespillerne)* Det er en henrivende scene, ikke sandt, hvor han vil forære hende hatten?

Datteren
Jamen det allerbedste kommer jo først nu! Hvorfor skal vi ikke gå videre?

Direktøren
Vent nu blot et øjeblik! *(Vender sig om mod skuespillerne)* Der må selvfølgelig tages ganske anderledes let på det …

Første skuespiller
Ja, ja, mere fart i det hele …

Første skuespillerinde
Det kommer ganske af sig selv! *(Til første skuespiller)* Skulle vi ikke prøve den scene med det samme?

Første skuespiller
Det kan vi godt! Nu går jeg ud og tager min entré! *(Han går ud i baggrunden for at holde sig rede til at komme ind)*.

Direktøren *(til første skuespillerinde)*

Nå, vi begynder altså der, hvor scenen slutter mellem Dem og madama Pace … den tror jeg nok, jeg selv vil skrive. De bliver inde … nej, hvor vil De hen?

Første skuespillerinde

Jeg vil blot tage min hat på igen … *(hun går hen for at tage sin hat fra knagerækken)*.

Direktøren

Ja, ja, det er udmærket! Og nu bliver De altså stående her med bøjet hoved.

Datteren

Jamen hun er jo ikke i sorg!

Første skuespillerinde

Jeg skal nok komme i sorg, De kan være ganske rolig, jeg skal komme i meget dybere sorg, end De er.

Direktøren *(til datteren)*

Kan De dog ikke tie stille et øjeblik? Se nu godt efter, det kan De lære meget af. *(Klapper i hænderne)* Så … Entréen!

(Baggrundsdøren åbnes, første skuespiller kommer ind, let og utvungent som ældre levemand. Udført af skuespillerne får scenen fra først til sidst et helt andet udseende uden dog at gøre mindste indtryk af parodi. Nærmest en forskønnet udgave af den forrige. Naturligvis ses det på faderen og datteren, at de her hører deres egne ord udtalt på en måde, de ikke kan godkende, og de udtrykker på forskellig vis deres følelser, overraskelse, forbavselse, misbilligelse osv., som det fremgår af det følgende:)

Første skuespiller

"God dag, frøken ..."

Faderen *(hurtigt, kan ikke finde sig i skuespillerens udtryksmåde)*

Nej, nej!

*(**Datteren** brister i latter, da hun ser skuespillerens væsen, idet han træder ind).*

Direktøren *(vender sig rasende)*

Hør, De må virkelig være stille! Vi kan ikke have den latter! På den måde kommer vi jo ingen vegne!

Datteren

Jamen undskyld, hr. direktør, jeg kan virkelig ikke bare mig for at le! Den dame *(peger på skuespillerinden)* bliver stående dér aldeles ubevægelig. Men skal det forestille mig, så kan jeg forsikre Dem for, at hvis jeg hørte ham sige "God dag" på den måde og i den tone, ville jeg minsandten komme til at le, akkurat som jeg gjorde nu.

Faderen

Ja, netop ... den måde og hele tonefaldet ...

Direktøren

Den måde ... tonefald, sludder. Flyt Dem nu lidt der, så jeg kan se, hvad der foregår.

Faderen

Hvis jeg skal forestille en gammel levemand, som kommer ind på et mindre pænt sted ...

Direktøren

Men så kan De jo lade være at høre efter, hvad de siger! Videre – videre! *(Han venter på, at skuespillerne skal begynde igen)* Nå ...

Første skuespiller

"God dag, frøken."

Første skuespillerinde

"God dag ..."

Første skuespiller *(han eftergør faderens bevægelser, da han bøjer sig ned for at se ind under hatten, men han udtrykker bestemt og successive velbehag og ængstelse, medens hos faderen disse følelser kæmpede indbyrdes samtidigt)*

Aha ... men sig mig ... det er forhåbentlig ikke første gang ...

Faderen *(retter ubønhørligt)*

Ikke "forhåbentlig"! ... "formodentlig" ... "formodentlig"!

Direktøren

Han siger "formodentlig" ... det er en forespørgsel.

Første skuespiller *(peger på suffløren)*

Jeg syntes, jeg hørte "forhåbentlig".

Direktøren

Ja hvad, det bliver jo for resten det samme – Formodentlig eller forhåbentlig. Videre, videre! ... Hør, ja ... måske ikke slet så stærkt betonet. *(Han siger replikken på sin måde, som let henkastet)* "Aha ... men sig mig ... det er vel ikke første gang, De kommer her?" Sådan omtrent! "God dag, frøken ..."

Første skuespillerinde

"God dag ..."

Direktøren

"Men ... sig mig ... *(vender sig til første skuespiller for at indprente ham den måde, hvorpå han skal kigge ind under hatten)* Overraskelse ... ængstelse og velbehag ... *(gentager derefter, henvendt til første skuespillerinde)* "Det er vel ikke første gang, De kommer her ..." *(og så igen med et blik til første skuespiller)* Er De med? *(Til første skuespillerinde)* Og så De: "Nej, det er det ikke."

Første skuespillerinde

"Nej, det er det ikke."

Første skuespiller

"De har været her før? Flere gange?"

Direktøren

Ja ... det vil sige ... nej, vent nu lidt! De må vente, til hun har nikket. "De har været her før?"

*(**Første skuespillerinde** løfter hovedet lidt og bøjer det igen sørgmodigt som bekræftelse af hans spørgsmål. Denne bevægelse gøres to gange).*

Datteren

Ih du min Gud og skaber! *(hun fører hurtigt hånden op for munden for ikke at komme til at le).*

Direktøren *(vender sig om)*

Hvad er der nu?

Datteren *(hurtigt)*

Ingenting, ingenting!

Direktøren *(til første skuespiller)*

Nu De, nu De, videre!

Første skuespiller

"Flere gange? Nå ja ... jamen så ... hvorfor er De da så ... å, må jeg ikke få lov at befri Dem for den hat!"

(Første skuespiller siger denne replik med et sådant tonefald og en sådan bevægelse, at datteren, skønt hun holder hånden for munden, alligevel ikke kan lade være med at le. Hun fniser formelig mellem fingrene).

Førsteskuespillerinde *(går harmdirrende tilbage på sin plads)*

Nej tak, nu skal jeg ikke have mere af at stå og være nar for hende.

Første skuespiller

Nej, jeg heller ikke. Nu kan det være nok!

Direktøren *(hyler til datteren)*

Hold op, hold op!

Datteren

Ja, om forladelse, om forladelse ...

Direktøren

Det er dog en uopdragenhed uden lige! Sådan en vigtig tøs!

Faderen *(vil mægle)*

Ja, ja, det er hun, hr. direktør. Men De må ikke være vred ...

Direktøren

Må jeg ikke være vred? Sådan en uforskammethed!

Faderen

Ja, ja, det er rigtigt nok, men det kommer af … det hele virker så fremmed …

Direktøren

Fremmed, fremmed, hvad mener De med det? Hvad vil det sige, det virker fremmed?

Faderen

Jo, det gør det … De må ikke tro andet, end at jeg beundrer Deres skuespillere, beundrer dem … både den herre dér *(peger på første skuespiller)* og den unge dame dér … *(peger på første skuespillerinde)* men det ved jeg, at det er ikke os …

Direktøren

Nej det tror Fanden! Det kan ikke godt være Dem, når det er skuespillerne.

Faderen

Ja, det er det … det er skuespillerne. De spiller begge to vore roller udmærket, det ved Gud de gør. Men jeg må sige, at for os ser det ud som noget helt andet, som giver sig ud for at være det samme men det er det ikke.

Direktøren

Nå, det er det ikke? Hvad er det da?

Faderen

Det er noget som … som hører *dem* til … men ikke hører *os* til.

Direktøren

Nej, det kan det selvfølgelig heller aldrig komme til. Det sagde jeg Dem jo i forvejen!

Faderen

Det er meget rigtigt, det forstår jeg godt …

Direktøren

Nå gudskelov. Er De så færdig? *(Vender sig igen til skuespillerne)* Ja, jeg tror nok, vi helst må prøve for os selv, hvis det skal blive til noget. Det har altid været mig en lidelse at prøve, når forfatterne var til stede. De er aldrig til at stille tilfreds! *(Vender sig igen til faderen og datteren)* Nå, men lad os så tage fat med Dem igen. Og se nu, om De ikke kan lade være med at le.

Datteren

Det lover jeg Dem, jeg skal nok lade være med at le. Nu kommer det allerbedste af mit, det er De ikke narret med.

Direktøren

Nå, det var jo rart, så har jeg noget at glæde mig til. Altså … når nu De siger: "De må endelig ikke tage Dem noget af det, jeg sagde … også for mig … må De vel kunne forstå …" *(henvendt til faderen)* så må De falde hurtigt ind og sige: "Ja, jeg forstår, jeg forstår …" og så straks derefter spørge …

Datteren *(afbryder)*

Om hvad? Hvad skal han spørge om?

Direktøren

Hvorfor De går i sorg.

Datteren

Nej, hr. direktør, det er forkert. For nu skal De høre: da jeg sagde, at han ikke skulle bryde sig om, at jeg var sådan klædt, ved De så, hvad han svarede: "Nå men så lad os få den af, lad os snarest muligt få den grimme sorte kjole af!"

Direktøren

Nå, ja det var min sandten en køn en! Lige til at jage alle tilskuerne ud med det samme.

Datteren

Jamen det er sandhed!

Direktøren

Sandhed, jamen du gode Gud, her er vi jo i teatret. Sandhed, ja, sådan til en vis grad!

Datteren

Må jeg spørge, hvad vil De da gøre?

Direktøren

Det kommer, det kommer! Lad De nu bare mig!

Datteren

Nej, stop nu lidt, hr. direktør! Af al min dybe elendighed, af alle de årsager, den ene mere grusom og mere skændig end den anden, som har virket med til at gøre mig til den, jeg er, "hende der" ... "sådan en" ... ville De måske få lavet et rigtig sentimentalt og romantisk måneskinsstykke sammen, hvor han dér skulle spørge, hvorfor jeg gik sørgeklædt, og jeg så skulle svare med tårerne drivende ned ad kinderne, at det var fordi jeg havde mistet min far for to måneder siden? Nej tak,

hr. direktør, det skal vi ikke have noget af! Han må sige sådan, som han virkelig sagde: "Skal vi så ikke tage den grimme sorte kjole af?" … og så gik jeg, med hjertet fuld af min store sorg, knapt to måneder efter min fars død … ved De, hvor jeg gik hen? Dér … hen bag ved det skærmbræt, og med disse fingre her, som famlede og skælvede af skam og af had, knappede jeg mit kjoleliv op, og tog min nederdel af … Og så tog jeg …

Direktøren *(griber sig til hovedet)*

Du almægtige! Hvad er det, hun siger?

Datteren *(med et vildt skrig)*

Sandheden! Sandheden siger jeg!

Direktøren

Ja vel, det tør jeg ikke benægte, det kan godt være sandhed … og jeg forstår, ja, jeg forstår så godt hele Deres rædsel, frøken. Men så må også De kunne forstå, at alt det kan man umuligt sætte op på en scene.

Datteren

Kan man ikke det? Nå, ja så skal De have så mange tak, så har jeg ikke noget her at gøre.

Direktøren

Jamen hør nu …

Datteren

Nej, jeg vil ikke være med! Det, der kan sættes op på en scene, det har De to, De og så han, siddet og brygget sammen der inde! Jo tak, den kender vi! Han vil straks med det samme gå

over til *(vrænger)* skildringen af alle sine sjælekvaler. Men det, jeg bryder mig om at få frem, det er *mit* skuespil! *Mit* liv! *Min* skæbne!

Direktøren *(i yderste ophidselse)*

Jamen i Himlens navn … Deres skuespil … det er jo ikke alene Deres, må De da kunne forstå! Det er også de andres! Hans *(peger på faderen)* og Deres mors! Det går ikke an, at den ene person sådan uden videre trænger sig frem i forgrunden og skubber alle de andre ud! Man må holde dem alle inden for en harmonisk ramme og fremstille, hvad der overhovedet lader sig fremstille! Jeg ved særdeles godt, at hver især har sit eget sjæleliv og gerne vil have det frem. Men dér ligger netop vanskeligheden: at få frem akkurat så meget, som er nødvendigt i forhold til de andre … og dog i det forholdsvis lidet at få gjort rede for alt det andet, der rører sig der inde. Ja, det var nemt nok, hvis enhver af personerne bare behøvede at stå frem og i en velformet monolog … eller i et ganske jævnt foredrag øse op for publikum alt det, der ligger og koger der inde i suppegryden! *(Velvillig og forsonlig:)* Nej, De må beherske Dem, lille dame. Og De kan tro, det er i Deres egen interesse. For det kan meget let komme til at gøre et dårligt indtryk, det vil jeg sige Dem, dette alt fortærende raseri, denne grænseløse foragt for de andre, når De dog selv, ja undskyld, *selv* har bekendt, at De har været sammen med andre, før De kom sammen med ham, dér hos madama Pace, og det ikke én men flere gange.

Datteren *(lavmælt, med sænket hoved)*

Ja, det er sandt! Men det skal De dog vide, at alle disse andre, de betød for mig … også ham!

Direktøren *(forstår ikke)*

Hvad vil det sige, de andre? Hvad mener De?

Datteren

Når en kvinde synder, hviler der da ikke for hvert eneste fald et ansvar på den, der var årsag til det første? Og for mit vedkommende er det ham, endog fra før jeg kom til verden. Se på ham, så kan De se om det ikke er sandt!

Direktøren

Det er rigtigt. Og det tunge ansvar, han må bære, regner De slet ikke det for noget? Det må De da give ham lov til at lette sin samvittighed for.

Datteren

Ja men undskyld, hvordan skulle han kunne give udtryk for dette så "ædle og ophøjede" samvittighedsnag, alle disse "moralske" sjælekvaler, når De vil spare ham for den rædsel, når han en dag, han slår armene om en kvinde, som han først har befalet at lægge sin beskedne sørgedragt, opdager, at denne kvinde, der nu allerede i forvejen er en falden kvinde, det er det barn, den uskyldige lille pige, som han stod ved skoleporten og så efter med sit grådige blik! *(De sidste ord siger hun med en stemme, der skælver af bevægelse)*.

*(**Moderen** har ved at høre dette fået et heftigt nerveanfald, som fremkalder en voldsom krampegråd. Alle gribes af bevægelse. Lang*

pause).

Datteren *(da moderen begynder at falde til ro, tilføjer hun i en mørk, bestemt tone)*
Her er vi helt for os selv, der er ikke noget publikum, der kan se os. I morgen eller en anden dag kan De vise os frem på den måde, som passer Dem. Men De vil nok se vort skuespil, se det hele forme sig, som det virkelig gik til?

Direktøren
Ja helst, det er netop det, jeg vil, for senere at kunne tage med så meget, der kan bruges.

Datteren
Nå, men så må De lade den stakkels mor gå.

Moderen
Nej, nej, De må ikke give hende lov til det, hr. direktør! De må ikke, hr. direktør!

Direktøren
Men det er jo kun for at se, hvad der kommer ud af det … kære frue …

Moderen
Jeg kan ikke!

Direktøren
Jamen herregud, det er jo allerede foregået, så jeg forstår ikke …

Moderen

Nej, det foregår nu, det foregår bestandig! Min sorg er ikke forstilt, hr. direktør! Jeg er stadig levende og til stede i ethvert øjeblik af min fortvivlelse, som fornyes levende og nærværende uden ophør! Se de to små her! Har De hørt dem sige noget? De kan ikke mere tale! Her står de og klynger sig op til mig for at holde sorgen levende og nærværende i mig. Men de selv lever ikke mere, de er ikke mere til! Og hun dér *(peger på datteren)* hun er flygtet, løbet bort fra mig, gået helt til grunde! Når jeg i dette øjeblik ser hende for mig her, så er det også derfor, ene og alene derfor, altid, altid … for altid at holde den levende og nærværende, den sorg, jeg har måttet friste også ved hende!

Faderen

Det evige øjeblik! Det var det, jeg sagde før, hr. direktør! Hun *(peger på datteren)* står her for at gribe mig, binde mig fast, holde mig naglet til skampælen til evig tid, i det ene flygtige, forsmædelige øjeblik af mit liv! Det kan hun ikke give slip på, og De, hr. direktør, vil ikke være i stand til at skåne mig for det!

Direktøren

Nej, jeg tænker heller ikke på at springe det over. Det skal netop blive clou'et i hele første akt, der skal ende med, at hun *(peger på moderen)* kommer og overrasker Dem!

Faderen

Ja, fordi deri ligger fordømmelsen for mig: hele vor lidelseshistorie, der ender i dette skrig af hende! *(Peger på*

moderen).

Datteren

Jeg kan endnu høre det for mig! Det gjorde mig vild, det skrig! … De må gerne fremstille mig, som De vil, hr. direktør, det har ikke noget at sige. Jeg kan godt beholde kjolen på, når jeg blot har bare arme … ikke andet end armene … for se nu her, da jeg gjorde sådan … *(hun går hen til faderen og lægger sit hoved op til hans bryst)* lænede mit hoved op til ham sådan med armene om hans hals, da så jeg min puls slå her, i en åre i armen, og så … som om allerede synet af denne levende pulsåre forfærdede mig, lukkede jeg øjnene … sådan … sådan … og lagde hovedet tættere ind til hans bryst! *(Henvendt til moderen)* Skrig, mor, skrig! *(Hun lægger hovedet ind til faderens bryst, skyder skuldrene i vejret som for ikke at høre skriget, og gentager med en uhyggelig, halvkvalt stemme:)* Skrig, sådan som du skreg den gang!

Moderen *(styrter frem for at skille dem)*

Nej! Min datter! Min datter! *(Efter at have revet hende bort fra ham)* Forfærdelige menneske, det er min datter! Ser du ikke, det er min datter?

Direktøren *(gør ved skriget et skridt baglæns, så at han nu står helt ude i prosceniet; der er stor bevægelse mellem skuespillerne)*

Det er godt! Det er godt! Og så tæppet, tæppet!

Faderen *(løber hen til ham i stærk ophidselse)*

Ja, der kan De se … fordi sådan var det virkelig!

Direktøren *(beundrende og overbevist)*

Ja, sådan skal det være, ikke mer! Så tæppet! Tæppet!

*(**Maskinmesteren,** som tror, at dette gentagne råb "Tæppet" er en ordre, lader tæppet gå ned, så at direktøren og faderen kommer til at stå udenfor dette).*

Direktøren *(ser i vejret, rækker armene op)*

Så, det bæst! Jeg siger "Tæppet" fordi jeg vil have, at akten skal slutte med den replik, og så lader han gudhjælpemig tæppet gå ned! *(Til faderen, idet han løfter kanten af tæppet for at komme ind på scenen igen)* Ja, ja, det er slet ikke dårligt, dette her. Det kan ikke undgå at tage kegler … det er absolut den rigtige aktslutning. *Den* første akt er der ikke noget i vejen med, det garanterer jeg for. *(Han dukker under tæppet ind på scenen med faderen).*

Når tæppet igen går op, ser man, at maskinfolkene og scenetjenerne har borttaget rekvisitterne fra den forrige scene og i deres sted i baggrunden anbragt nogle sætstykker, der forestiller træer, bag hvilke man ser kanten af et stort vandbassin.

På højre side af scenen sidder igen ***moderen*** *med de* ***to børn*** *ved sin side. Også* ***sønnen*** *sidder ned på samme side, men i nogen afstand fra hende. Hans mine udtrykker hån og uvilje. I forgrunden sidder* ***datteren*** *og* ***faderen****. Ovre til venstre skuespillerne, omtrent som før tæppet faldt. Kun direktøren står op – på scenen, med den knyttede hånd op foran munden, hensunken i dybe tanker.*

Direktøren *(retter sig op efter en kort pause)*

Nå, altså … skal vi så tage anden akt! Men hør, nu må De … nu *må* De lade mig følge den plan, vi oprindelig blev enige om, så skal det nok gå.

Datteren

Vi flytter ind i hans *(peger på faderen)* hjem imod hans *(peger på sønnen)* ønske.

Direktøren *(utålmodig)*

Ja, men lad nu mig, hører De!

Datteren

Ja, men der må lægges meget stærk vægt på, hvor rasende han blev.

Moderen *(ryster på hovedet)*

Andet fik vi jo ikke ud af det!

Datteren

Ja hvad så? Jo mere ondt, han har gjort os, desto mere samvittighedsnag må han have.

Direktøren *(utålmodig)*

Ja, ja, det følger af sig selv, og det skal vi også nok få frem, navnlig i begyndelsen, det skal De ikke være bange for.

Moderen *(bønfaldende)*

Og De må endelig sørge for, hr. direktør, at det kommer til at stå klart, for at jeg kan have min samvittighed fri: at jeg forsøgte på enhver måde …

Datteren *(afbryder hende og fortsætter hendes tankegang)*

… at lægge en dæmper på mig og passe på, at han ikke fik noget at hænge sin hat på! *(Til direktøren)* Det må De føje hende i, det er synd andet, for det er sandt! Det vil jeg sætte megen pris på. For så ser man det også meget bedre: jo mere hun ydmyger sig over for ham, jo ivrigere hun søger at vinde hans hjerte, des mere afvisende er han: tre skridt fra livet! At han kunne nænne det!

Direktøren

Skal vi så begynde på anden akt, eller skal vi ikke?

Datteren

Nu siger jeg ikke mer. Men lade det hele foregå i haven, som De gerne vil, det går nu ikke.

Direktøren

Hvorfor går det ikke?

Datteren

Fordi han *(peger på sønnen)* stadig holder sig for sig selv, lukket inde på sit værelse. Og inde i huset, dér må jo også alle de scener foregå med den stakkels dreng her, som efterhånden går og bliver helt fortvivlet ved at se på alt det.

Direktøren

Ja, det er rigtigt nok … men på den anden side må De kunne forstå, vi kan ikke slå plakater op eller skifte dekorationer tre-fire gange i hver akt.

Første skuespiller

Det kunne man i gamle dage …

Direktøren

Ja, i gamle dage, da publikum rimeligvis var lige så naivt som den lille dér. *(Peger på den lille pige)*.

Første skuespiller

Og illusionen lettere vakt.

Faderen *(med et udbrud)*

Illusionen, siger De? Jamen her må De virkelig ikke tale om illusion. Brug dog for Guds skyld ikke det ord, det er det mest ubarmhjertige, De kan sige til os.

Direktøren *(studser)*

Så? Hvorfor?

Faderen

Jo, det er hjerteløst, grusomt! Det burde De kunne sige Dem selv.

Direktøren

Jamen hvordan skal vi så betegne det? Den illusion, det her gælder om at skabe hos tilskuerne …

Første skuespiller

… gennem vor fremstilling …

Direktøren

Illusionen af virkelighed!

Faderen

Jeg forstår Dem godt. Jeg tror snarere, det er Dem, der har svært, ved at forstå os. Det må De ikke tage mig ilde op. For … ser De … for Dem og Deres skuespillere sker det jo … hvad der i og for sig ikke er noget at sige til … for løjer alt sammen …

Første skuespillerinde *(afbryder ham opbragt)*

Hvad behager, siger De løjer? Tror De vi er børn, der giver os af med legeværk? Det er alvorlig komedie, der spilles her.

Faderen

Det tror jeg så gerne. Men når jeg siger løjer, mener jeg også kun den leg, Deres kunst på en måde er, idet den jo netop skal give … som direktøren sagde før … en fuldkommen illusion af virkelighed.

Direktøren

Ja netop.

Faderen

Nå, men når De nu husker på, at vi, som de, vi er … *(peger rundt på hele sin kreds af de seks personer)* ikke ejer nogen anden virkelighed

end denne illusion …

Direktøren *(studser og ser på sine skuespillere, der åbenbart heller ikke forstår det ringeste)*

Ja, hvad vil nu det sige?

Faderen *(efter at have betragtet ham et øjeblik, med et svagt smil)*

Jo, kan De ikke forstå det? Det, som for Dem er en illusion, der skal skabes, det er netop for os vor eneste virkelighed. *(Kort pause. Han går nogle skridt nærmere til direktøren og tilføjer)* og for resten ikke for os alene, det må De ikke glemme. *(Ser ham ind i øjnene)* er *De* i stand til at sige mig, hvem De er?

Direktøren *(let forvirret, smilende)*

Hvad for noget, hvem jeg er? Jeg er mig!

Faderen

Og hvis jeg nu sagde til Dem, at det er ikke sandt, for De er mig?

Direktøren

Så ville jeg svare Dem, at De må ikke være rigtig klog!

(Skuespillerne ler.)

Faderen

De har lov til at le. Her på dette sted hører løjer jo hjemme. *(Til direktøren)* Og De har derfor også lov til at svare mig, at det kun er for løjer, at den herre dér *(peger på første skuespiller)* som er *ham*, skal forestille *mig*, og at omvendt jeg skal være ham. Kan De se, dér fangede jeg Dem. *(Skuespillerne ler igen)*.

Direktøren

Jamen det har vi jo allerede hørt en gang før, skal vi nu have det serveret forfra?

Faderen

Nej, nej, det var egentlig slet ikke det, jeg ville sige. Jeg ville blot bede Dem om at se at komme lidt bort fra denne leg … *(ser på første skuespillerinde)* Kunst, kunst, om forladelse! … som De og Deres personale har at gøre med her til daglig brug, og så spørger jeg Dem igen: hvem er De?

Direktøren *(vender sig tvivlrådig og noget irriteret til sine skuespillere)*

Nej, har De nu hørt mage til dristighed? Her toner pludselig en skuespilfigur frem af en personliste og tillader sig at spørge mig, hvem jeg er!

Faderen *(værdigt, næsten med højhed)*

En skuespilfigur kan altid spørge et menneske, hvem han er. En skuespilfigur har nemlig altid et liv for sig selv, bestemt af visse karaktertræk, i kraft af hvilke han dog er "en". Medens derimod et menneske … det er naturligvis ikke netop Dem, jeg taler om … et menneske sådan i al almindelighed, godt kan være "ingen".

Direktøren

Javel, men det er mig, De spørger om det. Mig, direktøren for dette teater her. Forstår De det?

Faderen *(som med sordin, honningsødt ydmyg)*

Det var kun for at få at vide, om De virkelig i Dem selv, sådan som De nu er … ser ganske den samme op igennem årene

som den, De i sin tid var, med alle de illusioner, De den gang nærede, med det samme syn på tingene, indadtil og udadtil, som De den gang så på dem med … og som i virkeligheden også var det rigtige for Dem! … Nå, ser De altså, hr. direktør, når De nu tænker tilbage på de illusioner, som De nu ikke gør Dem mere … På alt det, som nu ikke mere i Deres øjne "synes" at være det samme, som det i sin tid "var" … Føler De det da ikke, som om ikke blot de brædder her, som De står på, men selve jorden, den faste grund, glider bort under fødderne på Dem, og må De ikke deraf slutte, at også denne "han", som De i dette øjeblik mener at være, hele Deres virkelighed som den er i dag, er bestemt til i morgen at tage sig ud som en illusion?

Direktøren *(som ikke endnu rigtig har forstået, men er meget optaget af de besynderlige ord)*

Nå, og hvad får De så ud af det?

Faderen

Slet ingenting, hr. direktør. Jeg vil kun få Dem til at indse, at hvis vi *(peger på de seks)* ud over illusionen ingen virkelighed har, vil også De gøre bedst i at stille Dem tvivlende over for Deres egen virkelighed, den virkelighed, De indånder og kan tage og føle på i dag … den er nemlig bestemt til … ganske som virkeligheden fra i går … ikke at være andet end illusion i morgen.

Direktøren *(beslutter sig til at tage sagen fra den gemytlige side)*

Nå således! Så vil De vel oven i købet påstå, at De, med denne her komedie, De kommer her og spiller for mig, er sandere

og mere virkelig end jeg selv?

Faderen *(med den største sikkerhed)*
Ja, det er der da ikke den ringeste tvivl om!

Direktøren
Nå, ikke det?

Faderen
Det troede jeg dog, De havde forstået lige fra begyndelsen.

Direktøren
Mere virkelig end jeg selv?

Faderen
Ja, for Deres virkelighed kan forandre sig fra den ene dag til den anden …

Direktøren
Forandre sig, ja, selvfølgelig kan den forandre sig. Den forandrer sig stadig, ligesom alle andres.

Faderen *(med et stærkt udbrud)*
Nej, vor gør det ikke! Der ser De, det er netop forskellen! Vi forandrer os ikke, vi kan ikke blive til andre, vi er, hvad vi er, bestandig … ja, det er forfærdeligt … Til evig tid! De burde ikke kunne nærme Dem til os uden angst og bæven!

Direktøren *(får nu pludselig en idé, som han straks må have givet udtryk)*
Jeg gad sgu i grunden nok vidst, om det nogensinde er sket før, at en person i et stykke er gået ud af sin rolle og har givet

sig til at diskutere og ræsonnere, som De gør. Har De set det før? Ja, for jeg har aldrig!

Faderen

Nej, det har De ganske vist ikke, for forfatterne plejer at dække over, hvorledes deres skikkelser bliver til. Hvis skuespillets personer lever, virkelig *lever* for deres forfatter, har han ikke andet at gøre end at følge dem i hele deres færd, deres tale, deres bevægelser, og tage dem, som de bliver givet ham. Han må lade dem være, som de virkelig er, og gør han det ikke, er det værst for ham selv. Når en skikkelse er blevet til, får den i det samme en sådan uafhængighed, også af sin forfatter, at alle og enhver kan forestille sig den også i situationer, forfatteren aldrig har tænkt sig, og får i og for sig selv en betydning, forfatteren aldrig har drømt om.

Direktøren

Ja vel, det ved jeg nok.

Faderen

Nå ja, men hvad er det så egentlig, De undrer Dem over? Kan De ikke tænke Dem, hvor frygteligt det må være for en person at være kommet levende til verden i en digters fantasi og så at blive lukket ude fra livet? Og må jeg spørge, om så ikke sådan en person, der er blevet så skammelig forrådt, både levende og livløs på én gang, er i sin gode ret til at gå her op og spille det hele for Dem, som vi har gjort det gang på gang for ham for at overbevise ham, tvinge ham til at skrive. Enten var det mig, der gik til ham, eller hende dér … *(peger på datteren)* eller den stakkels ulykkelige mor dér …

Datteren

Ja, det er rigtigt nok, også jeg, hr. direktør, også jeg har fristet ham tit og ofte. Når han sad mismodig dér i sin stue, sad alene i skumringen i sin lænestol og ikke kunne bestemme sig til at tænde lys, medens mørket efterhånden fyldte værelset, dette mørke, som så begyndte at blive levende, befolket af os, alt som vi kom og gik … for at overtale og friste ham … *(som om hun endnu så sig selv i arbejdsværelset og følte sig generet af disse skuespilleres nærværelse)* Om De bare ville gå Deres vej allesammen! Kunne vi blot få lov til at være alene sammen … mor dér … og hendes søn … og så jeg med den lille … drengen dér, altid alene … og så jeg og han *(peger på faderen)* og så jeg alene, jeg alene … dér inde i skyggen … *(farer op med et sæt, som om hun vil gribe den vision, hun ser af sig selv)* … ah, ja … mit liv! Min skæbne! … Nogle scener, vil jeg sige Dem, måtte vi ligefrem give ham ind med skeer. Det var mig, mig, der fristede ham mere end alle de andre.

Faderen

Ja, men det er måske netop din skyld. Netop fordi du var så pågående og dårligt kunne styre dig selv.

Datteren

Jamen du godeste Gud, sådan ville han jo selv have mig! *(Går hen til direktøren for at hviske ham noget i øret)* Nej, ved De, hvad jeg tror? Jeg tror, det var af dovenskab eller af mistillid til teatret, sådan som publikum i reglen ser på det og vil have det …

Direktøren

Lad os dog nu komme videre, vi må have fat på begivenhederne …

Datteren

Jeg synes i grunden, det er begivenhed nok, at vi bliver optaget i hans hus *(peger på faderen)*. De sagde jo, at man ikke kunne slå plakater op eller skifte scene hvert femte minut!

Direktøren

Nej, det kan man ikke. Man må altså trænge begivenhederne sammen, gruppere dem til en samtidig og fortløbende handling. Man kan ikke, som De vil have det, se først Deres lille broder komme fra skole, vandre rundt i stuerne som en skygge og gemme sig bag dørene, mens han ruger over en plan, som … hvordan var det nu, De sagde?

Datteren

Afmarver ham, sagde jeg, afmarver ham fuldstændig!

Direktøren

Jeg har aldrig hørt det ord før. Men altså … "medens hele hans vækst kun foregår i øjnene …", var det ikke sådan?

Datteren

Jo, … se på ham, dér henne! *(Viser ham, som han står henne hos moderen)*.

Direktøren

Bravo! Og samtidig vil De have, at man skal se den lille dér løbe intet anende om i haven og lege … den ene oppe i stuerne, den anden nede i haven, ikke sandt?

Datteren

Jo, jo, nede i haven, så glad og lykkelig! Det er min eneste glæde at se hende dér, høre hendes muntre latter nede i den have, fri for al den elendighed, al den armod der oppe i kammeret, hvor vi måtte sove alle fire … jeg med … jeg delte seng med hende … vil De tænke Dem! Jeg med mit misbrugte legeme ved siden af hende, der knugede sig ind til mig med sine små bløde, uskyldige arme! Nede i haven kom hun løbende hen, så snart hun så mig, og tog mig i hånden. De store blomster så hun ikke til. Hun skulle altid have fundet nogle "'må, 'må bitte no'en", som hun så kom og gav mig og var så strålende glad over at have fundet.

Direktøren

Det er slet ikke dårligt. Så skal De også få den have. De skal få den have, og så samler vi hele handlingen dér. *(Kalder på en maskinmand)* Å, må vi i en fart få et par træer … og så et stort vandbassin! *(Vender sig mod baggrunden)* Nå, det er der allerede, det er jo storartet! *(Til datteren)* Ja, det er blot for at vi kan danne os et begreb om det! Drengen må altså i stedet for at gå og skjule sig bag dørene oppe i stuerne vandre om her i haven og gemme sig bag ved træerne. Men De må være klar over, at det bliver vanskeligt at finde et barn, der kan spille den scene sammen med Dem, hvor hun kommer med blomsterne. *(Vender sig til drengen)* Kom hellere lidt frem her, min ven! *(Da han ser ham komme frem, forskrækket, forknyt)* Nej, ved De hvad, ham er det pinedød heller ikke let at få gjort noget ud af … Hør, hvordan er det nu? Han må da også kunne sige noget … *(Går hen til ham, lægger sin hånd på hans skulder og fører ham hen til sætstykket med træerne)* Kom nu her et øjeblik. Lad mig se … du skjuler dig … her bag ved,

sådan … prøv en gang at stikke hovedet lidt frem, for at spejde … *(Han går lidt bort for at iagttage virkningen. Drengen gør, som han har sagt, og udfører det med gribende sandhed)* Ja, det er godt, det kan ikke være bedre! *(Vender sig til datteren)* kan vi nu ikke lade den lille få øje på ham, mens han står der og kigger frem, og løbe hen til ham og få ham til at sige i hvert fald et par ord?

Datteren

De får ikke et eneste ord ud af ham, så længe han dér … *(peger på sønnen)* står her. Så må De først lade ham gå sin vej … ham dér!

Sønnen *(springer op)*

Ja, med fornøjelse! – Hellere end gerne! *(Vil gå)*.

Direktøren *(hurtigt, holder ham tilbage)*

Nej, hvor skal De hen? Vent nu lidt!

*(**Moderen** rejser sig op, forfærdet, angst for at han virkelig skal gå, løfter armene som for at holde ham tilbage, dog uden at forlade sin plads)*.

Sønnen *(til direktøren, som vil holde ham tilbage)*

Jeg har jo ikke det fjerneste at gøre her! Lad mig nu få lov til at gå! Lad mig gå!

Direktøren

Hvad, har De ikke noget at gøre?

Datteren *(rolig, ironisk)*

De behøver ikke at holde på ham. Han går ikke.

Faderen

Han må spille sin voldsomme scene med sin moder i haven!

Sønnen *(pludselig, bestemt og overlegent)*

Jeg spiller ikke noget! Det har jeg jo sagt lige fra begyndelsen! *(Til direktøren)* Lad mig nu gå!

Datteren

Må jeg et øjeblik, hr. direktør? *(Hun får ham til at slippe sønnen, som han har holdt fast på)* Giv blot slip på ham! *(Til sønnen, da direktøren har sluppet ham)* Se så, gå så! *(Sønnen bliver stående, ser hadefuldt på hende. Hun ler og siger:)* Han kan ikke, der kan De se! Han kan ikke, hr. direktør! Han må blive her, enten han vil eller ej, uløseligt lænkebundet! Så længe jeg, der flygter bort, så snart *det* er sket, som må komme … fordi jeg hader ham og ikke kan holde ud at se ham … så længe jeg er her endnu og finder mig i at se på ham og være i nærheden af ham … hvor kan De da tænke Dem, at han skal kunne gå her fra, han, som må, uundgåeligt må blive her hos ham, sin kønne far dér, og sin mor, der nu ikke har andre børn end ham tilbage? *(Henvendt til moderen)* kom nu, mor, kom nu … *(vender sig mod direktøren og peger på hende)* De så nok, hun rejste sig op, hun rejste sig og ville holde ham tilbage … *(vinker til moderen)* Kom, kom … *(derefter til direktøren)* De kan vel tænke Dem, hvilken overvindelse det må koste hende at lade Deres personale se, hvad hun lider i dette øjeblik. Men hendes længsel efter at komme ham nærmere er så stærk, at … se nu der, hun er beredt til at genopleve sin store scene!

(Virkelig har moderen rejst sig op og kommer nærmere, og så snart datteren har talt ud, løfter hun armene for at betegne, at hun samtykker).

Sønnen *(hurtigt)*

Ja, men jeg ikke! Jeg ikke! Kan jeg ikke gå min vej, må jeg blive her! Men jeg siger det igen, jeg vil ikke være med til at agere noget.

Faderen *(til direktøren, skælvende af iver)*

De kan tvinge ham, hr. direktør!

Sønnen

Han kan ikke tvinge nogen!

Faderen

Så skal *jeg* tvinge dig!

Datteren

Men vent nu lidt, vent nu lidt! Først kommer barnet ved vandbassinet *(løber hen, tager barnet og fører det hen til bassinet)*.

Direktøren

Ja, det er udmærket. Vi lader det ske samtidigt!

*(**Anden skuespillerinde** og **den unge skuespiller** går på dette tidspunkt bort fra kammeraternes klynge, den første giver sig til nøje at følge moderen, som hun har lige foran sig, den anden spadserer rundt på afstand fra venstre til højre og stiller sig foran sønnen, hvis rolle han skal spille, for at tilegne sig hans holdning og bevægelser).*

Sønnen *(til direktøren)*

Ske samtidigt, siger De? Det er ikke rigtigt. Der var overhovedet ikke nogen scene mellem hende og mig! *(Peger på moderen)* De kan jo spørge hende selv, hvordan det gik til!

Moderen

Ja, det er sandt, hr. direktør! Jeg gik ind i hans værelse …

Sønnen

I mit værelse, dér kan De høre! Ikke i haven!

Direktøren

Jamen det har ikke spor at sige. Det gælder om at trænge handlingen sammen, hører De jo.

Sønnen *(opdager, at den unge skuespiller mønstrer ham)*

Hvad vil De?

Den unge skuespiller

Ikke noget. Jeg ser bare på Dem …

Sønnen *(vender sig til den anden side, til anden skuespillerinde)*

Nå … og der står De? De skal måske spille hendes rolle? *(Peger på moderen).*

Direktøren

Ja, det skal hun. Det er det, hun skal! Og De skulle være glad, synes jeg, at de går sådan op i det!

Sønnen

Så? Ja tak skal De have! Men er det ikke gået op for Dem, at den komedie kan de ikke spille! De har os ikke inde i dem, Deres skuespillere står kun og betragter os udefra! Tror De virkelig, man kan blive levende foran et spejlbillede, som oven i købet ikke blot viser os vort eget udtryk stivnet til is, men også gengiver os det med en grimasse, der gør os ukendelige for os selv?

Faderen

Det er sandt! Han har ret. Det må De få dem til at indse.

Direktøren *(til den unge skuespiller og anden skuespillerinde)*

Ja ja, så gå væk lidt.

Sønnen

Det nytter ikke noget. Jeg vil ikke være med.

Direktøren

Ti nu stille, De … og lad mig tale med Deres mor. *(Til moderen)* Nå, De kom altså ind?

Moderen

Ja, i hans værelse. Jeg kunne ikke holde det ud længere, hr. direktør. Jeg måtte give mit hjerte luft overfor ham og fortælle ham, hvor jeg led. Men så snart han så mig træde ind …

Sønnen

Der blev ikke nogen scene ud af det. Jeg gik min vej. Jeg gik ud for at gå mig en tur. Jeg har nemlig aldrig været med til at lave scener, skal jeg sige Dem.

Moderen

Nej, det er rigtigt. Sådan er det, sådan er det.

Direktøren

Jamen vi må nu have den scene mellem Dem og ham. Den kan ikke på nogen måde undværes.

Moderen

Jeg vil gerne, hr. direktør. Gid De kunne skaffe mig ham i tale blot et lille øjeblik, så jeg kunne få sagt ham alt det, der tynger mit hjerte.

Faderen *(går hen til sønnen, heftigt)*

Du skal! Det er for din mors skyld! For din mors skyld!

Sønnen *(mere bestemt end nogensinde)*

Jeg gør det ikke!

Faderen *(griber ham ved skuldrene og rusker ham)*

Vil du lystre, siger jeg! Vil du lystre! Du ved jo ikke, hvad du selv siger. Er der da ikke spor af sønlig følelse i dig?

Sønnen *(griber også fat i faderen)*

Nej! Nej, siger jeg! Kan du så forstå det?

(Almindelig bevægelse. Moderen vil forfærdet lægge sig imellem og skille dem).

Moderen

Å nej, å nej …

Faderen *(uden at slippe ham)*

Vil du lystre! Vil du lystre!

Sønnen *(næsten grædende af raseri, skriger)*

Hvad er det dog for en galskab, der er over dig? *(Man får dem skilt ad)* Du vil endelig have din egen og vor skam vist frem for hele verden! Det er jeg ikke med til! Nej, jeg vil ikke være med! Så ved jeg også, at jeg har ham på min side, som bestemte sig til ikke at bringe os frem på scenen!

Direktøren

Jamen De kom jo her op af Dem selv?

Sønnen *(peger på faderen)*

Han, ja, ikke jeg!

Direktøren

Jamen De er her jo dog …?

Sønnen

Det var ham, der endelig ville her op, han trak os alle sammen med, og så gav han sig til sammen med Dem at lave noget sammen ikke blot af det, der virkelig er foregået, skønt det kunne vel ellers være nok, men også af noget, der aldrig er sket!

Direktøren

Jamen i Herrens navn, så fortæl De os da, hvad der virkelig er foregået! De kan da i hvert fald fortælle det til mig! De gik altså ud af Deres værelse uden at sige et ord?

Sønnen

Ja, uden at sige et ord. Netop fordi jeg ingen scener ville have!

Direktøren

Nå, og så? Hvad foretog De Dem så?

Sønnen

Ingenting … Da jeg gik ud igennem haven …

Direktøren *(bliver ved at trænge ind på ham, ansporet af hans tilbageholdenhed)*

Hvad så? Da De gik ud igennem haven, hvad så?

Sønnen *(udmattet)*

Jamen hvorfor skal jeg nu endelig fortælle det, hr. direktør? Det er så forfærdeligt!

*(**Moderen** ryster over hele kroppen, stønner, stirrer mod vandbassinet).*

Direktøren *(sagte, idet han lægger mærke til dette blik, henvendt til sønnen i stærk spænding)*

Den lille?

Sønnen

I bassinet …

Faderen *(peger dybt rystet på moderen)*

Og hun gik efter ham, hr. direktør!

Direktøren *(yderst spændt)*

Og hvad så De så?

Sønnen

Jeg skyndte mig derhen, jeg løb, alt hvad jeg kunne, for at få barnet op … Men så standsede jeg pludselig, fordi jeg bag ved træerne dér så noget, der et øjeblik fuldstændig lammede mig: drengen … drengen stod der, ganske rolig, med et vanvittigt blik i øjnene, og så ned i bassinet, hvor den lille søster lå druknet … *(Datteren ligger nu bøjet over vandbassinet og dækker hulkende barnets legeme)* Jeg var næsten nået helt her hen, da i det samme …

(I dette øjeblik hører man bag ved træerne, hvor drengen har holdt sig skjult, et revolverskud.)

Moderen *(styrter med et skrig derhen tilligemed mange af skuespillerne under almindelig forvirring)*

Min dreng! Min dreng! *(Man hører imellem de andres råb hendes skrig)*
Hjælp! Hjælp!

Direktøren *(søger at skaffe sig ørenlyd, medens drengen bliver løftet op ved skuldre og fødder og båret ud)*

Hvad var det, skød han sig? Har han virkelig skudt sig?

Nogle skuespillere

Ja, det har han … Død! Død!

Andre skuespillere

Nej, nej, det er jo komediespil! Digt, ikke andet end digt!

Faderen *(med en højtidelig håndbevægelse)*

Digt, siger De? Virkelighed, virkelighed!

(Han styrter ud bag efter liget).

Direktøren

Digt … Virkelighed? Å, gå ad Helvede til alle sammen! Sådan noget har jeg aldrig været ude for før! Og nu har de spildt en arbejdsdag for mig!

Tæppe

Om "Seks personer søger en forfatter"

Forfatter: Luigi Pirandello (1867-1936).
Org.udgave: *Sei personaggi in cerca d'un autore.* Første opførelse 9. maj 1921 på Teatro Valle i Rom. Trykt udgave R. Bemporad & Figlio, editori, Firenze 1921.
Denne udgave baseret på: Luigi Pirandello: *Seks Personer søger en Forfatter. Et uskrevet Skuespil.* V. Pios Boghandel – Povl Branner. København 1925. Autoriseret oversættelse fra italiensk efter "*Sei personaggi in cerca d'un autore*" af Johannes Dam.
Oversætter: Johannes Dam (1866-1926).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter foto af Holger Damgaard (1870-1945) fra den danske førsteopførelse på Betty Nansen Teatret i 1925.

ISBN 978-87-7628-239-4
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-488-7 (Ølstykke 2016).

© 2025 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk